

Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Навчально-науковий інститут фінансів, економіки управління та права

Кафедра економіки, підприємництва та маркетингу

Кваліфікаційна робота бакалавра

на тему:
**«Оцінювання та забезпечення
інвестиційної привабливості підприємства
(на матеріалах товариства з обмеженою відповідальністю
«ТАВААГРОІНВЕСТ»»»**

Виконав: здобувач першого рівня вищої
освіти, групи 401-ЕП

спеціальності 076 «Підприємництво,
торгівля та біржова діяльність»

Тетерюк Д.В.

Керівник: Хадарцев О.В.

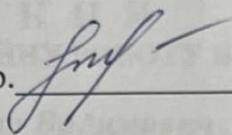
Рецензент: Свистун Л.А.

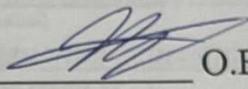
Полтава – 2023 р.

Консультанти:

з охорони праці

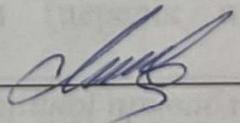
12 . 06 . 2023 р.  О.В.Хадарцев

Здобувач 12 . 06 . 2023 р.  Д.В.Тетерюк

Керівник роботи 16 . 06 . 2023 р.  О.В.Хадарцев

Нормоконтроль 16 . 06 . 2023 р.  О.В.Хадарцев

Допустити до захисту

Завідувачка кафедри 16 . 06 . 2023 р.  М.Б.Чижевська

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
(повне найменування вищого навчального закладу)

Навчально-науковий інститут фінансів, економіки управління та права
Кафедра економіки, підприємництва та маркетингу
ступінь вищої освіти «бакалавр»

Спеціальність 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
(шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о.завідувача кафедри економіки,
підприємництва та маркетингу

М.Б. Чижевська
«17» квітня 2023 року

ЗАВДАННЯ **НА ВИПУСКНУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ БАКАЛАВРА**

Тетерюк Данило Вадимович

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Оцінювання та забезпечення інвестиційної привабливості підприємства (на матеріалах ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ»)

керівник роботи Хадарцев О.В., к.е.н., доцент,
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом закладу вищої освіти від «20» березня 2023 року №236-фа

2. Строк подання здобувачем роботи 23.06.2023 р.

3. Вихідні дані до роботи Законодавство України, навчальна, наукова, довідкова та методична література, фахові періодичні видання, інформаційні ресурси, установчі документи підприємства, фінансова, оперативна та статистична звітність підприємства

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

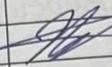
Розділ 1. Теоретичні основи дослідження інвестиційної привабливості підприємства

Розділ 2. Організаційно-правова і економічна характеристика діяльності ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ».

Розділ 3. Шляхи забезпечення інвестиційної привабливості ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ»

5. Перелік графічного матеріалу: Ілюстративний матеріал у кількості 25
аркушів представлений у Додатку Г

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
II	Хадарцев О.В. к.е.н., д.т.н.		05.05.23

7. Дата видачі завдання 17.04.2023

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітки
1	Теоретична частина	17.04–07.05.23	
2	Аналітична частина	08.05–28.05.23	
3	Проектна частина. Виготовлення ілюстративного матеріалу, перевірка на плагіат	29.05–18.06.23	
4	Рецензування та підготовка до захисту	19.06–25.06.23	
5	Захист випускної роботи бакалавра	26.06–02.07.23	

Здобувач

Тетерюк Д

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

Хадарцев О.В.

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Примітки:

43. Форму призначено для видачі завдання студенту на виконання дипломного проекту (роботи) і контролю за ходом кафедри (циклової комісії) і декана факультету (завідувача відділення).
44. Розробляється керівником дипломного проекту (роботи). Видається кафедрою (цикловою комісією).
45. Формат бланка А4 (210 × 297 мм), 2 сторінки.

РЕФЕРАТ

Тетерюк Д.В. Оцінювання та забезпечення інвестиційної привабливості підприємства (на матеріалах ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ»). Рукопис. Кваліфікаційна робота на здобуття першого рівня вищої освіти за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» – Полтава: Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», 2023.

Робота містить 107 аркушів машинного тексту та аркушів ілюстративного матеріалу; таблиць – 24; рисунків – 17; формул – 3; перелік використаної літератури – 75 найменування.

Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи є ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ», його виробничо-господарська діяльність, специфічні методи і механізми управління виробничою діяльністю підприємства, їх дієвість в процесі здійснення господарської діяльності підприємства.

Випускню кваліфікаційну роботу присвячено розв'язанню питань, які науково обґрунтовують економічну сутність, значення та методикку оцінювання та забезпечення інвестиційної привабливості підприємства.

В роботі проаналізовано економічний стан підприємства, виконано діагностування господарської діяльності підприємства та розроблені пропозиції щодо підвищення її ефективності.

Метою кваліфікаційної роботи є опрацювання теоретичних та методичних положень формування інвестиційної привабливості підприємства та на їх основі розроблення практичних рекомендацій щодо підвищення інвестиційної привабливості ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ».

Результатом дослідження стали оцінка та аналіз інвестиційної привабливості об'єкту дослідження та сформована система пропозицій щодо покращення господарської діяльності підприємства.

Отримані результати можуть бути використані на даному підприємстві та на інших підприємствах України.

Ключові слова: «інвестиційна привабливість підприємства», «класифікаційні ознаки інвестиційної привабливості», «види інвестиційної привабливості підприємства».

ESSAY

Teteryuk D.V. Evaluation and provision of investment attractiveness of the enterprise (based on the materials of LLC «TAVAAGROINVEST»). Manuscript. Qualification work for obtaining the first level of higher education in specialty 076 «Entrepreneurship, trade and exchange activity» - Poltava: National University «Yuriy Kondratyuk Poltava Polytechnic», 2023.

The work contains 107 sheets of machine text and sheets of illustrative material; tables - 24; drawings - 17; formulas - 3; list of used literature - 75 items.

The object of study of the qualifying work is LLC «TAVAAGROINVEST», production and economic activities, specific methods and mechanisms for managing the production activities of the enterprise, their effectiveness in the process of implementing the economic activities of the enterprise.

The final qualifying work is devoted to solving issues that scientifically substantiate the economic essence, significance and methodology for assessing and ensuring the investment attractiveness of an enterprise.

The paper analyzes the economic state of the enterprise, diagnoses the economic activity of the enterprise and develops proposals to improve its efficiency.

The purpose of the qualification work is to work out the theoretical and methodological provisions for the formation of the investment attractiveness of an enterprise and, on their basis, develop practical recommendations for increasing the investment attractiveness of LLC «TAVAAGROINVEST».

The result of the study was the assessment and analysis of the investment attractiveness of the object of study and a system of proposals was formed to improve the economic activity of the enterprise.

The obtained results can be used at this enterprise and other enterprises of Ukraine.

Key words: «investment attractiveness of an enterprise», «classification features of investment attractiveness», «types of investment attractiveness of an enterprise».

ЗМІСТ

Вступ.....	9
Розділ 1 Теоретичні основи дослідження інвестиційної привабливості підприємства.....	12
1.1. Економічна сутність поняття «інвестиційна привабливість підприємства» та її види	12
1.2. Фактори формування інвестиційної привабливості підприємства	22
1.3. Науково-практичні підходи та методи оцінювання інвестиційної привабливості підприємства	28
Розділ 2 Організаційно-правова і економічна характеристика діяльності ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ»	36
2.1. Стан, проблеми та перспективи функціонування підприємства на ринку	36
2.2. Організаційно-правові основи діяльності підприємства.....	46
2.3. Аналіз основних економічних та фінансових показників діяльності підприємства.....	53
2.4. Стан охорони праці на підприємстві	61
Розділ 3 Шляхи забезпечення інвестиційної привабливості ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ»	66
3.1. Оцінювання інвестиційної привабливості ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ».....	66
3.2. Рекомендації для покращення інвестиційної привабливості ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ».....	79
Висновки та пропозиції	84
Глосарій.....	89
Список використаних джерел.....	97

Додаток А. Фінансова звітність ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ»	
за 2018 рік.....	107
Додаток Б. Фінансова звітність ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ»	
за 2019 рік	126
Додаток В. Фінансова звітність ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ»	
за 2020 рік	145
Додаток Г. Ілюстративний матеріал до кваліфікаційної роботи	164

ВСТУП

Повоєнна Україна існуватиме в помітно іншій економічній реальності, яка, з одного боку, вимагає нової економічної політики, а з іншого - надає можливість реалізувати нову структуру економіки - перехід від сировинно-аграрного типу до високотехнологічного. Крім того, очікується, що інвестиційна активність підприємств значно зросте, а дефіцит внутрішніх інвестицій буде компенсовано за рахунок іноземних.

Враховуючи важливість та актуальність залучення інвестицій в умовах воєнних та післявоєнних реалій України, інвестиційна привабливість підприємств як важливих організацій набуває вирішального значення, а питання оцінки інвестиційної привабливості підприємств посідатиме провідне місце в теорії та практиці інвестиційного аналізу.

Серед них оцінка інвестиційної привабливості підприємств є проблемною сферою, оскільки методологічно досить складно комплексно діагностувати рівень інвестиційної привабливості через різні сфери їх діяльності.

Дослідження цього питання показало, що методичний підхід, покладений в основу аналізу та управління інвестиційною привабливістю підприємств, на сьогодні не є застарілим, хоча і потребує подальшого вдосконалення. Тому вдосконалення фінансової складової методичного підходу до діагностики інвестиційної привабливості є одним із ключових моментів підвищення ефективності всього процесу управління для забезпечення конкурентоспроможності підприємства та зростання його ринкової вартості.

Поняття "інвестиційна привабливість підприємств" було предметом дослідження багатьох вітчизняних та зарубіжних авторів. Так, С.О. Гуткевич, С.А. Естрін та О.О. Ястремська аналізували вплив менеджменту на ефективність інвестиційної діяльності підприємств, І.О. Бланк, С.А. Буткевич та А.А. Пересада досліджували фінансову стратегію, управління активами, капіталом, інвестиціями, грошовими потоками, інвестиціями та фінансуванням, фінансовими ризиками. С. Герасимчук, Ю. Л. Шарп, В. П. Савчук та Т. А. Чернявська аналізували проблеми економіки промисловості, інвестиційної

ефективності та інвестиційної привабливості підприємств, а також комплексні та цілеспрямовані шляхи економічного зростання. Проблему «інноваційної привабливості підприємств» аналізували також В. І. Бочаров, Ф. В. Бандурін, Ф. П. Гайдучський, Г. М. Підлісецький, К. С. Берестовий, Д. А. Епштейн та інші дослідники. В основу дослідження інвестиційної привабливості, започаткованого авторами, покладено тему, яка потребує подальшого вивчення, обговорення та дискусій серед економістів.

Метою дослідження є опрацювання теоретичних та методичних положень формування інвестиційної привабливості підприємства та на їх основі розроблення практичних рекомендацій щодо підвищення інвестиційної привабливості ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ».

Для досягнення мети дослідження необхідно було вирішити такі завдання – дослідити економічний зміст поняття «інвестиційна привабливість підприємства»;

– проаналізувати чинники формування інвестиційної привабливості підприємств в ринкових умовах господарювання;

– дослідити особливості оцінювання інвестиційної привабливості сучасних підприємств;

– визначити організаційно-правові засади діяльності компаній;

– проаналізувати основні економічні та фінансові показники діяльності підприємства;

– проаналізувати та здійснити оцінку інвестиційної привабливості ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ»;

– визначити чинники і резерви підвищення інвестиційної привабливості ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» в ринкових умовах господарювання;

– зробити відповідні висновки щодо можливих шляхів удосконалення управління інвестиційною привабливістю на підприємстві.

Об'єктом дослідження є виробничо-господарська та інвестиційна діяльність товариства з обмеженою відповідальністю «ТАВААГРОІНВЕСТ».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних положень формування інвестиційної привабливості підприємств.

Інформаційною базою дослідження є нормативно–правові, законодавчі акти, що регулюють діяльність підприємств, наукові розробки та публікації за темою дослідження, звітність підприємства.

При написанні кваліфікаційної роботи були використані наступні методи: систематизації та узагальнення для поглиблення теоретичних основ інвестиційної привабливості; методи графічного та статистичного аналізу для аналізу фінансово-господарської діяльності; методи економічної статистики для оцінювання рівня фінансової стійкості; методи бальної оцінки для виявлення проблем, що знижують інвестиційну привабливість.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність поняття «інвестиційна привабливість підприємства» та її види

Активізація інвестиційного процесу є ключовим питанням для більшості країн світу, і Україна не є винятком. Сучасний розвиток української економіки нерозривно пов'язаний з інвестиційним процесом, який є рушійною силою її інтеграції у світову економіку. Інвестиційна діяльність є одним з найважливіших завдань у забезпеченні ефективного функціонування та конкурентоспроможності вітчизняних підприємств. Керівництво кожного підприємства приймає рішення про залучення, використання або обмеження інвестицій відповідно до своїх соціально-економічних та національних особливостей. Для того, щоб знайти і залучити потрібних інвесторів для вкладення своїх коштів, підприємства повинні запропонувати привабливі перспективи для подальшого розширення і розвитку виробництва та забезпечити ефективність інвестицій. Іншими словами, успіх процесу переконання та залучення інвесторів залежить від інвестиційної привабливості підприємства.

Поняття «інвестиційна привабливість підприємств» було предметом дослідження багатьох вітчизняних та зарубіжних авторів. Так, С.О. Гуткевич, С.А. Естрін та О.О. Ястремська аналізували вплив менеджменту на ефективність інвестиційної діяльності підприємств; І.О. Бланк, С.А. Буткевич та А.А. Пересада досліджували фінансову стратегію, управління активами, капіталом, інвестиціями, грошовими потоками та фінансовими ризиками; М.С. Герасимчук, Ю.Л. Шарп, В.П. Савчук та Т.А. Чернявська аналізували проблеми економіки промисловості, ефективності інвестицій та інвестиційної

привабливості підприємств, комплексних і цілеспрямованих методів економічного зростання. Проблему «інноваційної привабливості підприємств» також аналізували В.І. Бочаров, Ф.В. Бандурін, Ф.П. Гайдуцький, Г.М.Підлісецький, К.С. Берестовий, Д.А. Епштейн та інші дослідники. Підґрунтям для дослідження питання інвестиційної привабливості, започаткованого авторами, є тема, яка потребує подальшого вивчення, обговорення та дискусій серед вчених-економістів [16].

Розвиток сучасної економіки будь-якої держави неможливий без активізації інвестиційної діяльності, пошуку та залучення надійних інвесторів, які вкладатимуть кошти на довгострокову перспективу і таким чином забезпечуватимуть стабільний розвиток важливих сегментів економіки. Тому забезпечення високих темпів економічного розвитку держави та підприємств, їх ефективне функціонування та стійка конкурентоспроможність на ринку значною мірою залежить від обсягів фінансових ресурсів, що вкладаються потенційними інвесторами, та ефективності їх використання.

При оцінюванні підприємства як потенційного об'єкта інвестування необхідно ввести поняття інвестиційної привабливості підприємства. Це поняття слід трактувати як оціночну характеристику підприємства, що характеризує придатність інвестування в його діяльність з точки зору потенційного інвестора.

Формування інвестиційної привабливості підприємств має особливе значення, оскільки вона дозволяє забезпечити конкурентоспроможність та підвищити якість продукції, реструктуризувати виробництво, створити необхідну сировинну базу для ефективної роботи підприємства, вирішити соціальні проблеми та забезпечити ефективну роботу і стабільний стан підприємства. Таким чином, інвестиції спрямовуються на подальше розширення і розвиток виробництва, поповнення основних виробничих фондів і підвищення технічного рівня праці та виробництва.

Найважливішими факторами впливу на формування інвестиційної привабливості підприємств є ефективність використання основних засобів компанії, якість управління боргами та дебіторською заборгованістю,

ефективність використання оборотного капіталу, вдосконалення управління прибутком компанії, маркетингові заходи та управління якістю, ефективність управління ціноутворенням на продукцію компанії та ефективність діяльності компанії шляхом впровадження екологічних заходів [17].

У науковій літературі досі не сформовано єдиного підходу до визначення сутності поняття «інвестиційна привабливість» та його взаємозв'язку з конкурентоспроможністю та сталим розвитком компанії. Компанії повинні максимізувати свою інвестиційну привабливість, щоб привабити інвесторів вкладати в них кошти. Тому визначення поняття «інвестиційна привабливість» є необхідним для покращення інвестиційного процесу, а більш повне розуміння допоможе прискорити процес залучення іноземних інвестицій в українські компанії.

Проаналізувавши низку трактувань поняття «інвестиційна привабливість підприємства» (табл. 1.1), всі автори зводять до того, що інвестиційна привабливість характеризує об'єкт інвестування в цілому і розглядається як інтегральний показник, тобто певна узагальнююча характеристика, що свідчить про доцільність вкладення коштів у той чи інший об'єкт з точки зору конкретного інвестора.

Таблиця 1.1 – Наукові підходи до визначення категорії «інвестиційна привабливість»

Автори	Трактування поняття «інвестиційна привабливість»
Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій [18]	Рівень задоволення фінансових, виробничих, організаційних та інших вимог чи інтересів інвестора щодо конкретного підприємства, яке може визначатися чи оцінюватися значеннями відповідних показників, зокрема інтегрального оцінювання.
Мочерний С.В. [19]	Характеристика підприємства чи будь-якого суб'єкта господарської діяльності, яка враховує суперечливі цілі інвестора: максимальний прибуток за мінімального ризику на певному об'єкті. Визначається на засадах системного підходу, що ґрунтується на єдності та взаємодії його аспектів: технічного, географічного, трудового, організаційного, екологічного, ресурсного, фінансово-економічного, правового та комерційного

Автори	Трактування поняття «інвестиційна привабливість»
Гуткевич С.О.	узагальнююча характеристика переваг та недоліків інвестування окремих напрямів та об'єктів із позиції конкретного інвестора
Костюк Т.І.	складне економічне поняття, яке має системний характер, що виявляється в комплексі правил та умов вкладання інвестиційних ресурсів у той чи інший об'єкт у визначений час
Лайко Г.П.	сукупність виробничо-фінансових кількісних і якісних умов та критеріїв, які характеризують їхні потенційні можливості та економічні переваги порівняно з іншими об'єктами інвестування
Сталінська О.А.	інтегральний показник, об'єднуючий комплекс формалізованих і неформалізованих критеріїв, що характеризує доцільність вкладення капіталу в досліджуваний потенційний об'єкт інвестування
Алексєєнко Л.М.	Узагальнена характеристика переваг та недоліків окремих суб'єктів інвестування з точки зору конкретного інвестора згідно зі сформованими ним критеріями.
Верзаков О.А.	Оціночна характеристика стану підприємства, що задовольняє вимоги інвестора та переконує його в доцільності вкладання коштів в цей об'єкт
Макарій Н.П.	Справедлива кількісна та якісна внутрішнього та зовнішнього середовища об'єкта
Покропивний С.Ф.	Інтегрована фінансово-економічна оцінка тієї чи іншої фірми як потенційного об'єкта інвестування.
Краснокутська Н.С.	Сукупність економіко-психологічних характеристик його діяльності, які задовольняють вимоги інвестора.
Машкін В.А.	Наявність таких умов інвестування, які впливають на переваги інвестора у виборі того чи іншого об'єкта інвестування.
Бабушкін М.А.	Стан організації, за якого у потенційного власника капіталу (інвестора, кредитора, лізингодавця тощо) виникає бажання піти на певний ризик та забезпечити притік інвестицій у монетарній та (або) немонетарній формі.
Федоренко В.Г. [20]	«Економічний паспорт» підприємства, який містить дані про нього та його діяльність.
Гончаров А.	Сукупність політичних, правових, економічних і соціальних умов, що забезпечують та сприяють інвестиційній діяльності вітчизняних і зарубіжних інвесторів
Носова В.О.	Ступінь сприятливості ситуації, яка складається в тій чи іншій країні, стосовно можливості залучення інвестицій
Пересада А.А. [21]	Характеристика ступеня привабливості держави (регіону, галузі) відносно інвестицій, які можуть бути залучені
А. Пешко	Сукупність чинників, які враховує інвестор, приймаючи рішення щодо здійснення інвестицій
Б. Райзберг	Економічні, політичні, фінансові умови, що спричиняють вплив на залучення внутрішніх та зовнішніх інвестицій в економіку країни
В. Струніна	Сукупність політичних, соціально-економічних, фінансових, соціально-культурних, організаційно-правових та географічних факторів, наявних у тій чи іншій країні, які приваблюють або відштовхують інвесторів
А.В. Чупіс [22]	рівень задоволення фінансових, торговельних, організаційних та інших вимог чи інтересів інвестора стосовно інвестування конкретного підприємства

Автори	Трактування поняття «інвестиційна привабливість»
Рудніченко Є.М. [23]	сукупність об'єктивних ознак, властивостей, засобів, що зумовлюють потенційний платоспроможний попит на інвестиції
Євтушенко С.О. [24]	Інвестиційна привабливість – це сукупність характеристик виробничої, комерційної, фінансової і управлінської діяльності підприємства та особливостей інвестиційного клімату, що свідчать про доцільність здійснення інвестицій у підприємство
Бондарь В.М.	інтегральна характеристика окремих підприємств, галузей, регіонів, країни в цілому з позицій перспективності розвитку, дохідності інвестицій та рівня інвестиційних ризиків
Брюховецька Н.Ю.	збалансована система інтегральних та комплексних показників доцільності вкладання капіталу інвестором в об'єкт інвестування, яка відображає сукупність об'єктивних та суб'єктивних умов, що сприяють або перешкоджають процесу інвестування
Довбня С.Б.	набір характеристик фінансової стійкості і економічної ефективності підприємства
Юхимчук С.В., Супрун С.Д.	фінансово-майновий стан підприємства, ефективність використання його ресурсів, а також якісні характеристики: професійні здібності керівництва, галузева та регіональна приналежність підприємства, стадія життєвого циклу, добросовісність підприємства як партнера
Бланк І.О.	інтегральна характеристика окремих підприємств як об'єктів майбутнього інвестування, з позицій перспективності розвитку, обсягу і перспектив збуту продукції, ефективності використання активів та їх ліквідності, стану платоспроможності і фінансової стійкості

Як видно з таблиці 1.1, тлумачення інвестиційної привабливості викладено в Методиці загальної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій, затвердженої наказом № 22 від 23 лютого 1998 року [18], яка також є основою для багатьох дослідників. У цьому документі інвестиційна привабливість визнається як рівень, на якому задовольняються конкретні потреби або інтереси інвестора щодо конкретного підприємства. Це пов'язано з тим, що інвестора може цікавити лише майновий комплекс підприємства, руйнуючи при цьому його виробничий, технологічний та кадровий потенціал. Тому така позиція, на наш погляд, є достатньо некоректною.

В енциклопедичній літературі інвестиційна привабливість чітко визнається як характеристика компанії, але існують певні відмінності в її змісті. Економічна енциклопедія [19] зазначає, що ця характеристика враховує суперечливі цілі інвесторів: максимізація доходу та мінімізація ризику. Слід зазначити, що на практиці інвестори чітко розуміють, що рівень доходу залежить від рівня ризику,

тому висока дохідність інвестицій при мінімальному ризику скоріше насторожить, ніж привабить потенційних інвесторів.

Розглядаючи всі підходи до трактування сутності інвестиційної привабливості компанії, можна помітити, що в літературі існує багато позицій щодо розуміння цього поняття. Така різноманітність трактувань інвестиційної привабливості компанії ще більше ускладнює діагностику цього поняття. Крім того, існує низка неформальних показників, таких як економіко-географічне положення, галузеві зв'язки, платоспроможність і ліквідність, інтелектуальний капітал компанії, лояльність клієнтів, вартість бренду, ринкова позиція, конкурентоспроможність компанії, контрольний баланс, оборотність капіталу, фінансова стійкість компанії, рентабельність діяльності, структура активів і капіталу [25].

В існуючих визначеннях інвестиційна привабливість підприємства пов'язується лише з фінансово-економічними характеристиками діяльності підприємства і не враховує дуже важливі психологічні аспекти.

На нашу думку, термін «інвестиційна привабливість підприємства» слід визначати з урахуванням сутності поняття «привабливість», яке широко використовується в економічній літературі. В.В. Ільїн розглядає привабливість як мотивуючий фактор, А.І. Донцов – як почуття групової єдності, А.П. Гайдуцький – як якісні характеристики, форми, оскільки вони викликають захоплення своєю поведінкою [26].

Водночас, необхідно враховувати наступні ключові особливості поняття «інституційна інвестиційна привабливість»:

1. *Наявність подвійних ефектів.* Інвестиційний процес передбачає суб'єкт-об'єктні відносини з приводу виробництва, перерозподілу та споживання капіталу. Замовниками оцінки інвестиційної привабливості можуть бути як суб'єкт, так і об'єкт інвестування. Однією з основних характеристик успішної інвестиції є наявність подвійного ефекту, тобто сприятливого результату як для суб'єкта інвестування (інвестора), так і для одержувача інвестицій (бенефіціара).

2. Необхідність врахування потреби потенційних інвесторів.

Привабливість інвестиції зростає, коли відбувається швидке узгодження інтересів між учасниками інвестиційного процесу. Тому врахування вимог потенційних інвесторів, що є важливою умовою високого іміджу компанії, має бути обов'язковим елементом прийняття рішення. При виборі конкретного об'єкта інвестування важливе значення має суб'єктивна думка потенційного інвестора про те, чи може цей об'єкт бути засобом досягнення його цілей і якою мірою. На нашу думку, цей фактор відіграє важливу роль у формуванні поняття «інвестиційна привабливість компанії».

3. Продуктивна взаємодія з потенційними інвесторами. Оцінка інвестиційної привабливості компанії є суб'єктивним судженням, оскільки часто залежить від того, хто і як її розраховує. Тому на етапі створення механізму забезпечення прозорості діяльності управління інвестиційною привабливістю зводиться до регулювання доступу інвесторів як до створення механізму, так і до участі в контролі за його функціонуванням. Чим ширший доступ, тим вища інвестиційна привабливість об'єкта для інвесторів. Коли механізм створений і добре функціонує, управління інвестиційною привабливістю є нічим іншим, як регулюванням можливостей інвесторів приймати стратегічні рішення та впливати на фіскальну політику. Тому можна погодитися з думкою окремих науковців, що «на перший погляд об'єктивне поняття інвестиційної привабливості стає суб'єктивним і керованим» [27].

4. Поєднання фінансових, економічних та психологічних оцінок діяльності компанії дозволяє власникам та інвесторам мати цілісне уявлення про компанію.

5. Врахування перспектив розвитку компанії. Одним з найважливіших завдань, що стоять перед інвесторами, є вибір об'єктів інвестування з найпривабливішими перспективами розвитку в умовах динамічного та мінливого зовнішнього середовища. Тому при визначенні інвестиційної привабливості компанії слід враховувати перспективи її розвитку.

Узагальнюючі всі вищенаведені міркування, інвестиційну привабливість компанії можна визначити як «суму економічних і психологічних аспектів

оцінки компанії, що створюється у тісній співпраці з потенційними інвесторами і є багаторівневою інтегрованою характеристикою, яка задовольняє вимоги інвесторів і забезпечує позитивний ефект від інвестицій».

Таким чином, інвестиційна привабливість є незамінним показником, який дозволяє оцінити переваги та недоліки окремих об'єктів і показує, наскільки вигідно, з точки зору конкретного інвестора, вкладати кошти в той чи інший об'єкт відповідно до встановлених цим інвестором критеріїв. До інвестиційних ресурсів належать не тільки грошові кошти, але й різні цінні папери, майнові та немайнові права, рухоме та нерухоме майно, різні види інформації та досвід ноу-хау [28].

Важливість досліджень щодо формування та оцінки ефективності використання капіталу підприємства пояснюється тим, що капітал є фінансовим ресурсом будь-якого підприємства і від ефективності його використання залежать такі важливі показники діяльності організації, як її фінансовий стан та конкурентоспроможність на ринку [29].

У процесі визначення сутності концепції інвестиційної привабливості підприємства необхідно розглянути цілі досліджень інвестиційної привабливості. Замовниками оцінки інвестиційної привабливості можуть бути як самі компанії, так і потенційні інвестори. Цілі, які вони ставлять перед собою, відрізняються (рис. 1.1). Водночас, ефективна інвестиція – це та, яка має подвійний ефект: позитивні результати як для інвесторів, так і для компаній.

При оцінці ІПП, у зв'язку з особливостями застосування кредитної та інвестиційної форм фінансування, слід також враховувати зміст цього поняття для потенційних кредитних інвесторів – банків та потенційних інституційних інвесторів – акціонерів і партнерів спільних підприємств (табл. 1.2).

Оскільки інвестиційна привабливість підприємств є складним і багатогранним явищем, її види є різноманітними і можуть бути згруповані за низкою класифікаційних ознак.

Огляд спеціалізованої літератури з питань управління фінансами та інвестиціями дозволив виділити наступні типи інвестиційної привабливості (табл. 1.3).



Рисунок 1.1 – Цілі оцінювання інвестиційної привабливості підприємства залежно від замовника її дослідження

Таблиця 1.2 – Порівняльна характеристика цілей та показників оцінки інвестиційної привабливості підприємства для кредитного та інституціонального інвестора

Інвестор	Мета оцінки	Найважливіші показники оцінки
Кредитор	Своєчасна виплата основної суми боргу та відсотків	Показники перспективної та поточної платоспроможності
Акціонер	Ведення ефективної господарської діяльності підприємства	Показники рентабельності та оборотності

Таблиця 1.3 – Види інвестиційної привабливості

Критерій	Вид
За рівнями оцінювання інвестиційної привабливості	– Інвестиційна привабливість макrorівня (інвестиційна привабливість держави, регіону, галузі); – інвестиційна привабливість мікрорівня (інвестиційна привабливість сфери діяльності об'єкта інвестування, підприємства)
За факторами формування інвестиційної привабливості	– Абсолютна (інвестиційна привабливість, за якої між об'єктом інвестування та інвестором не існує ніяких перешкод); – відносна (інвестиційна привабливість, за якої між об'єктом інвестування та інвестором існують певні групи перешкод).

Критерій	Вид
За періодом оцінювання	<ul style="list-style-type: none"> – Перспективна (інвестиційна привабливість підприємства можлива в майбутніх періодах за умови дотримання певних умов; вона характеризує ступінь зручності інвестування в проекти, що передбачають певні зміни у внутрішньому середовищі підприємства. Зокрема, в цьому контексті можна розглядати проекти, які потребують інвестицій, наприклад, антикризові заходи на підприємствах); – поточна (інвестиційна привабливість на даний момент часу (період оцінювання)) – потенційна (передбачає оцінювання з метою прогнозування інвестиційної привабливості на майбутнє).
За моментом виникнення	<ul style="list-style-type: none"> – поточна (існуюча на даний момент); – майбутня (очікувану на основі прогнозів на певний період)
Залежно від часу проведення оцінки	<ul style="list-style-type: none"> – моментна (визначається в конкретний момент часу); – середньоінтервальна (визначається шляхом усереднення миттєвих значень за певний проміжок часу)
За специфікою галузі	<ul style="list-style-type: none"> – Інвестиційна привабливість машинобудівних, авіаційних, транспортних підприємств, будівельних компаній, торговельних підприємств
за способом представлення результатів оцінювання	<ul style="list-style-type: none"> – якісна (визначена якісними характеристиками); – рейтингову (у вигляді певної позиції в рейтингу інвестиційної привабливості досліджуваної групи підприємств); – кількісна (характеризується певним числовим значенням або низкою числових значень)
за суб'єктом оцінювання	<ul style="list-style-type: none"> – оцінена власниками та працівниками підприємства як потенційними інвесторами або з позиції потенційних інвесторів, – оцінена зовнішніми потенційними інвесторами, оцінену незалежними дослідниками з позиції потенційних інвесторів
за кількістю інвесторів-оцінювачів	<ul style="list-style-type: none"> – індивідуальна (як результат оцінювання певним потенційним інвестором); – середня (як результат усереднення оцінок цієї привабливості, наданих декількома потенційними інвесторами)
за способом розрахунку	<ul style="list-style-type: none"> – абсолютна, при оцінюванні якої не відбувається зіставлення рівня цієї привабливості із рівнем інвестиційної привабливості якогось іншого підприємства; – відносна, при оцінюванні якої відбувається зіставлення рівня цієї привабливості із рівнем інвестиційної привабливості іншого підприємства
за незмінністю (змінною) у часі її рівня	<ul style="list-style-type: none"> – стабільна (рівень якої залишається незмінним або змінюється несуттєво протягом певного проміжку часу); – змінна (рівень якої відчутно змінюється протягом певного проміжку часу)
за реагуванням на можливий вплив певного чинника	<ul style="list-style-type: none"> – нейтральна до цього фактора (тобто така, що не реагує на вплив фактора) – ненейтральна (тобто така, що реагує на вплив фактора і відповідно змінює свій рівень)

Критерій	Вид
за наявністю (або відсутністю) потенціалу розвитку	<ul style="list-style-type: none"> – така, яка характеризується певним потенціалом свого розвитку; – така, у якій цей потенціал є відсутнім
За підходом до проведення оцінювання	<ul style="list-style-type: none"> – Фундаментальна (виступає базисом для прийняття інвестиційних рішень. Традиційно до цього базису відносять економічні та матеріальні складові інвестиційної привабливості, оскільки саме економічний інтерес, в-першу чергу, формує мотиваційну систему інвестора) – Психологічна (є результатом відображення привабливості підприємства в очах конкретного інвестора, що склалася в результаті ряду як об'єктивних статистичних даних, так і суб'єктивних вимог інвестора.)

1.2. Фактори формування інвестиційної привабливості підприємства

Внаслідок існування великої кількості інтерпретацій поняття інвестиційної привабливості підприємства немає єдиної відповіді на питання, які фактори впливають на рівень ІПП. Кожен автор визначає різні фактори. Наприклад, Шпортко Г.Ю., Козенкова Н.П., Козенкова В.Д. [30] виділяють такі фактори, як фінансовий стан, привабливість продукції, зношеність основних фондів, якість людських ресурсів. Т.В. Майорова [31] конкретно виділяє сфери діяльності, а до п'ятірки найважливіших факторів відносить можливості виходу на зовнішні ринки, фінансовий стан, відносини з владою та місцезнаходження підприємства. Гунько В.І. виокремлює політичні, правові, економічні та соціальні фактори [32].

Варто погодитись із думкою про те, що політичні фактори, котрі визначають бізнес-середовище в країні та здатність компаній отримувати основні ресурси та ефективно працювати, вказують на стабільну ситуацію для компаній. Це створює сприятливе середовище для проведення структурних реформ. З іншого боку, політизація влади, нестабільність політичного процесу та нормативно-правової бази економічної діяльності негативно впливають на ефективність реалізації стратегічних програм корпоративного розвитку.

Економічні фактори є основоположними для функціонування секторів економіки і формують картину розподілу ресурсів на всіх рівнях економіки.

Одним з найважливіших економічних чинників є несприятливий інвестиційний клімат, який ставить під загрозу реалізацію інвестиційної стратегії в цілому. Тому важливо, щоб уряд вжив низку заходів, спрямованих на підвищення інвестиційної привабливості українських компаній. Позитивні макроекономічні показники, стабілізація національної валюти та ефективна державна політика свідчать про можливість позитивних змін у цій сфері.

Соціальні фактори визначають основні передумови економічного розвитку підприємств у даному суспільстві.

Багато з технічних факторів за своєю природою вказують на основні причини негативних проявів функціонування підприємств у національній економіці. Тому Україна потребує капітального оновлення основних фондів підприємств, яке повинно базуватися на принципі інноваційності. Для цього необхідно скористатися світовим досвідом та відновити вітчизняні механізми створення інноваційного обладнання та технологій виробництва. Встановлено, що інвестиційний клімат включає низку факторів (інституційних, економічних та соціальних), які характеризують інвестиційний процес на різних рівнях (мікро-, мезо- та макрорівні) (табл. 1.4).

Управління інвестиційною привабливістю підприємства можливе з урахуванням усіх можливих факторів, що впливають на його діяльність, як зовнішніх, тобто з боку держави, так і внутрішніх, тобто внутрішніх факторів та факторів самого підприємства [33]. Тому важливим є аналіз факторів, що складають інвестиційну привабливість підприємств та їх вплив на рівень інвестиційної привабливості.

Ю.В. Буднікова [34] проаналізувала це питання і запропонувала розділити фактори на дві групи: фактори, що опосередковано впливають на інвестиційну привабливість підприємств, та фактори, що безпосередньо впливають на інвестиційну привабливість підприємств. Перша група – це фактори, які не залежать від окремих фірм і на які можна впливати лише на національному рівні. Друга група – фактори, на які підприємства можуть впливати і можуть змінювати свої показники, характеристики тощо. Загалом Ю.В. Буднікова виділила

Таблиця 1.4 – Фактори, що формують інвестиційну привабливість на різних рівнях економіки

Фактори	Рівень впливу		
	макрорівень	мезорівень	мікрорівень
Інституціональні	<ul style="list-style-type: none"> – внутрішня і зовнішня політична стабільність країни; – гарантія прав і свобод особи; – ступінь державного втручання в економіку країни; – торговельна політика країни; – рівень інтегрованості національного законодавства у світове правове поле; – стабільність господарського, фінансового та податкового права; – захист інтелектуальної власності у країні; – митна політика й участь і світових організаціях; – захист прав вітчизняних та іноземних інвесторів 	<ul style="list-style-type: none"> – внутрішня і зовнішня політична стабільність регіону; – гарантія прав і свобод особи; – ступінь державного втручання в економіку регіону (галузі); – підтримка малого та середнього бізнесу в регіоні (галузі); – торговельна політика регіону; – захист інтелектуальної власності у регіоні; – ступінь легкості отримання дозволів та підключення до комунікацій. 	<ul style="list-style-type: none"> – стабільність внутрішньої політики підприємства; – гарантія прав і свобод працівника; – ступінь державного втручання в економіку підприємства; – торговельна політика підприємства; – діяльність підприємства відповідно до чинного нормативно-правового законодавства; – розвиток комунікаційної мережі на підприємстві.
Економічні	<ul style="list-style-type: none"> – загальна характеристика економіки й стабільність національної валюти; – темпи росту ВВП; – податки, тарифи, пільги; – можливість репатріації капіталів; – характеристика банківської системи та її послуг в економіці країни; – екологічна обстановка: вимоги стандартизації, квотування та штрафи в економіці країни; – валютні та фінансові ризики. 	<ul style="list-style-type: none"> – загальна характеристика економіки регіону (галузі); – темпи росту ВРП; – вивчення потреб та ресурсів регіону (галузі); – інформаційна кампанія в регіоні (галузі); – екологічна обстановка: вимоги стандартизації, квотування та штрафи в економіці регіону (галузі); – характеристики місцевих ринків. 	<ul style="list-style-type: none"> – загальна характеристика економіки підприємства; – темпи росту валової продукції підприємств; – норми середнього прибутку на підприємствах даного типу; – легкість та доступність кредитних ресурсів для підприємств; – фінансові ризики; – рівень інформаційного забезпечення та доступу до глобальних мереж; – вартість виробничих ресурсів.
Соціальні	<ul style="list-style-type: none"> – рівень соціального розвитку суспільства, – соціальних умов та життя населення в країні; – толерантність суспільства відносно інших віросповідань і національностей у країні; – ступінь політичної активності населення в країні; – рівень криміногенності в країні; – рівень розвитку профспілкового руху в країні. 	<ul style="list-style-type: none"> – рівень соціального розвитку суспільства, соціальних умов та життя населення в регіоні; – ступінь політичної активності населення в регіоні; – рівень криміногенності в регіоні. – рівень розвитку профспілкового руху в регіоні. 	<ul style="list-style-type: none"> – рівень освіченості та кваліфікаційної підготовки робочої сили; – активність профспілок на підприємстві; – соціально-психологічний клімат на підприємстві; – стилі та форми управління на підприємстві.

34 фактори, які різною мірою впливають на інвестиційну привабливість підприємств (табл. 1.5). Найцікавішими для компаній є ті фактори, які мають прямий вплив, завдяки яким вони можуть однозначно впливати на інвестиційну привабливість. Щоб визначити найбільш впливові фактори, Ю. Буднікова провела опитування провідних галузевих економістів. Результати показали, що найбільший відсоток припадає на такі фактори, як людські ресурси, тривалість інвестиційної програми, стан майна та фінансових ресурсів, а також розмір витрат.

Таблиця 1.5 – Фактори впливу на інвестиційну привабливість (за Ю.В. Будніковою)

Фактори опосередкованого впливу	Фактори безпосереднього впливу
Галузева приналежність	Виробнича програма
Географічне місце розташування	Маркетингова діяльність
Наявність і доступність природних ресурсів	Управлінський облік і контролінг
Екологічна ситуація	Корпоративне управління
Культура і освіта населення	Кадровий потенціал
Економічна стабільність України	Юридична діяльність
Соціально-політична стабільність	Технологія виробництва
Нормативно – правове поле сфери діяльності підприємства	Наявність плану стратегії розвитку
Інформаційне поле	Конкурентоспроможність
Пільги для інвесторів	Унікальність об'єкту
Розвинута інфраструктура	Тривалість інвестиційної програми
Ступінь економічної свободи підприємств	Рейтинг підприємства в галузі
Позиція України на світовому ринку	Платіжна дисципліна
Наявність у держави органів, що контролюють інвестиційний процес	Стан майна і фінансових ресурсів
Темпи інфляції	Розмір витрат
Можливість експортувати продукцію	Структура капіталу
Рівень доходів населення	
Конкуренція в галузі	

Схожу класифікацію факторів впливу на ІПП зробили Н.М. Гуляєва та Н.К. Рябченко [35]. У їхній роботі всі фактори, що впливають на інвестиційну привабливість підприємства, поділяються на дві групи. Перша група – це фактори, які мають опосередкований вплив і не залежать від окремих компаній,

тобто вони можуть впливати лише на національному рівні (зовнішні фактори). Друга група – це фактори, які безпосередньо впливають на інвестиційну привабливість, тобто на них можуть впливати і змінювати самі компанії, наприклад, показники та характеристики компанії (внутрішні фактори). На рис. 1.2 наведено перелік цих факторів, які різною мірою впливають на інвестиційну привабливість компаній.

Внутрішні фактори та фактори прямого впливу є більш важливими для компаній, оскільки вони можуть однозначно впливати на інвестиційну привабливість. Найбільшу частину цих факторів складають такі показники, як вартість компанії, людські ресурси, статус власності, фінансові ресурси та структура капіталу, а також тривалість інвестиційного плану.

А.А. Пересада, Ю.М. Коваленко та С.В. Онікієнко також класифікують фактори, що впливають на ІПП, наступним чином. Вони виділяють такі фактори: галузь, місцезнаходження, взаємовідносини з органами влади, форма власності, виробничий потенціал, фінансовий стан та інвестиційні програми [36].

Так, у своєму дослідженні В.І. Гулько узагальнив погляди науковців, систематизував фактори за низкою ознак та класифікував їх за шістьма категоріями (табл. 1.6).

Таблиця 1.6 – Класифікація чинників, що впливають на формування та розвиток сприятливої інвестиційної привабливості підприємств [32]

Ознака класифікації	Характеристика ознак
За змістом	політичні, економічні, соціальні, технологічні;
За рівнями впливу	макрорівень, мезорівень, макрорівень;
За загальним характером впливу	інституціональні, економічні, соціальні;
За визначенням середовища	політико-правове, економічне, соціальне середовище;
За природою впливу	матеріальні, нематеріальні
За терміном впливу	короткострокові, довгострокові.

С.А. Буткевич в іншому підході до класифікації факторів, що впливають на інвестиційну привабливість, поділяє їх на дві групи: позитивні та негативні. До позитивних факторів відносить розвинену виробничу інфраструктуру, ємний ринок, сприятливі природні умови, велику кількість населення, високий рівень кваліфікації трудових ресурсів та низький рівень конкуренції. З іншого боку, до негативних факторів належать нерозвиненість фінансових ринків, низькі гарантії



Рисунок 1.2 – Чинники, що визначають рівень інвестиційної привабливості підприємства

для іноземних інвесторів, повільна приватизація, тривалі реєстраційні процедури, низький рівень економічної безпеки та низькі міжнародні рейтинги.

Незважаючи на класифікацію негативних факторів, слід зазначити, що саме на них найчастіше вказують більшість іноземних рейтингових агентств.

Визначивши фактори, що впливають на формування інвестиційної привабливості, можна зробити висновки про найбільш вразливі сторони компанії і, таким чином, провести більш об'єктивну та повну оцінку.

Аналізуючи зовнішні та внутрішні фактори, що впливають на формування інвестиційної привабливості, можна зробити висновок, що оцінка інвестиційної привабливості компанії – це насамперед достовірна оцінка впливу внутрішніх факторів. Запропонована класифікація факторів впливу дозволяє виокремити певні групи показників, які є найбільш ефективними при визначенні та формуванні поняття «інвестиційна привабливість підприємства».

1.3. Науково-практичні підходи та методи оцінювання інвестиційної привабливості підприємства

Оцінка інвестиційної привабливості, яка пов'язує фазу аналізу з фазою прийняття рішення про інвестування коштів, має важливе значення для характеристики окремих компаній як об'єктів інвестування з точки зору ряду показників, таких як сталий розвиток, ефективність використання активів та ліквідність. Крім того, для повноцінної оцінки інвестиційної привабливості підприємства вона повинна включати в себе всі складові цього поняття, тобто абсолютні та порівняльні методи визначення привабливості підприємства як об'єкта інвестування.

Методика визначення інвестиційної привабливості підприємств в Україні базується на нормативних документах «Порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації» [37] та «Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій» [18].

Однак існуючі методи визначення інвестиційної привабливості не завжди відповідають потребам інвесторів, які потребують об'єктивної, неупередженої, релевантної та достатньої інформації для прийняття рішень. Для усунення цих

недоліків були розроблені різні методи оцінки відносної інвестиційної привабливості компаній.

На сьогоднішній день розроблено низку методик як для визначення інвестиційної привабливості окремих компаній, так і для ранжування кластерів компаній відповідно до вимог інвесторів. Разом з тим, необхідно розробити уніфіковану систему оціночних показників, яка дозволить об'єктивно і всебічно аналізувати інвестиційну привабливість компаній в рамках обраного математичного інструментарію.

Оцінка інвестиційної привабливості компанії є досить складним завданням, і її вирішення вимагає комплексного проблемно-орієнтованого підходу, що базується як на аналізі поточного фінансового стану компанії, так і на визначенні перспектив її розвитку [38].

Багато авторів [39; 40; 18; 41; 42; 43; 44; 45], досліджуючи та оцінюючи поняття інвестиційної привабливості компанії, надають пріоритет показникам, пов'язаним з ринковою активністю компанії та фінансовим станом, та акцентують увагу на таких критеріях, як рентабельність власного капіталу, рівень дивідендів та ціна акції.

Однак, оскільки інвестиційна привабливість об'єкта інвестування формується під впливом внутрішніх та зовнішніх факторів, вважаємо, що підхід дослідників [46; 47, 48; 49; 50; 51], який враховує ширше коло показників, окрім фінансового стану компанії, є найбільш обґрунтованим. Існує багато категорій факторів, які впливають на інвестиційну привабливість.

Положенням «Про порядок здійснення перевірки фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації» передбачено, що ця методика повинна враховувати коефіцієнт фінансового стану для оцінки інвестиційної привабливості підприємства, а потім визначати його інвестиційну привабливість. Застосування цієї методики вимагає створення рейтингової системи оцінки інвестиційної привабливості підприємств [37].

Хоча ця методика є простою у застосуванні до підприємств різних форм власності, вона не повною мірою задовольняє потреби інвесторів, які прагнуть

отримати достовірну, об'єктивну та достатню інформацію для прийняття інвестиційних рішень через невідповідність показників, розрахованих у процесі аналізу, нормативним значенням.

Пошук методів аналізу фінансового стану компаній та оцінки їх інвестиційної привабливості є пріоритетним завданням для багатьох науковців, які спрямовують капітальні вкладення інвесторів у заздалегідь визначені країни, регіони та держави. У цьому контексті пріоритетним залишається відбір компаній з найбільшими можливостями за сприятливих фінансових умов.

Деякі методики враховують той факт, що аналіз нефінансових показників і нематеріальних активів має прямий і серйозний вплив на інвестиційну привабливість компанії. У зв'язку з цим нефінансові показники мають багато переваг, але, тим не менш, низка досліджень виявила їхні суттєві недоліки.

Може бути відсутня чітка логіка між нефінансовими показниками та результатами, які очікуються від їх застосування. Це може призвести до некоректної оцінки інвестиційної привабливості компанії і, крім того, нефінансові показники не завжди є надійними [52].

Існує поширена тенденція інвестувати у збиткові компанії із застарілими основними фондами, обладнанням та технологіями через їхній ринковий потенціал, бренд компанії, соціальну, екологічну та суспільну значущість та імідж [53].

Економічно обґрунтованим правильним вибором для оцінки привабливості інвестицій є такі методи, як розрахунок термінів окупності та індексів прибутковості, визначення чистої теперішньої вартості, внутрішньої норми прибутковості та середньозваженого життєвого циклу інвестиційного проекту. Ці методи ґрунтуються на порівнянні очікуваних інвестицій та майбутніх грошових потоків. Розрахунок термінів окупності та індексів прибутковості може базуватися як на бухгалтерській вартості грошових надходжень, так і на дисконтованих доходах з урахуванням часової складової грошових потоків [54].

Ці методи є дуже точними, про що свідчить простота розрахунків, і дозволяють швидко визначити економічну ефективність інвестиції та вибрати найбільш перспективний з розглянутих варіантів. При аналізі привабливості інвестицій деякі вчені рекомендують використовувати інтегральний метод, за допомогою якого аналізується фінансовий стан об'єкта інвестування. Інтегральний метод також дозволяє визначити відсоток певного діапазону варіації, проранжувати значення в межах кожного показника та розрахувати інтегральний показник інвестиційної привабливості.

У таблиці 1.7 наведено результати аналізу основних підходів до оцінки інвестиційної привабливості підприємств.

Багато науковців вважають, що для оцінки рівня інвестиційної привабливості компанії слід розраховувати інтегральний показник. Суть такого підходу полягає в об'єднанні різних факторів з різними назвами, одиницями виміру та вагами в один підсумковий показник. Пропонується розраховувати інтегральний показник на основі таких показників, як майновий стан компанії, фінансова стійкість, ліквідність, рентабельність та ділова активність, коригуючи ці показники та коефіцієнти відповідно до зовнішніх факторів та вагових коефіцієнтів, які вказують на ступінь впливу ризику на кінцевий результат.

Слід зазначити, що інтегральний метод є недосконалим і має такі недоліки, як можливість вибору недосконалих фінансових показників або помилок при їх виборі, можливість суб'єктивізму при визначенні чисельника фінансових показників, складність визначення оптимальних або нормованих значень показників та відсутність нормованих значень для інтегральних показників.

Ці недоліки не є фатальними, оскільки вони долаються комплексним і ретельним аналізом фінансового стану компанії при оцінці її інвестиційної привабливості [55].

При застосуванні цього методу інтегральні показники розраховуються на основі узагальнюючих показників, таких як структура власності, фінансова стійкість, ліквідність, рентабельність та ділова активність. Застосування цих показників відображає результати діяльності аналізованої компанії за звітний

Таблиця 1.7 – Аналіз основних підходів до оцінки інвестиційної привабливості підприємств

Методичний підхід	Сутність підходу	Переваги	Недоліки
Інтегральна оцінка інвестиційної привабливості	Проводиться за такими етапами: оцінка фінансового стану; визначення вагомості показників на основі експертних оцінок; визначення розмаху варіаційної множини; визначення ранжованого значення за кожним показником; розрахунок інтегрального показника.	Всебічна оцінка інвестиційної привабливості підприємства	Складність у порівнянні багатьох різноспрямованих показників; потребує значної інформаційної бази
Метод рейтингової оцінки	Оцінка фінансового стану підприємства за наступними показниками: ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності, неплатоспроможності, ймовірності банкрутства.	Простота та зрозумілість у використанні, не потребує залучення експертів.	Складність вибору еталону для порівняння
Метод експертних оцінок	Передбачає наступні етапи: – Визначення експертами вагомості показників; – Аналіз показників в динаміці; – Визначається інвестиційна привабливість підприємства.	Можливість адаптації показників і факторів під потреби інвесторів; поглиблений аналіз певних галузей економіки.	Складність залучення незалежних експертів з високим рівнем їх професіоналізму; суб'єктивний характер отриманих результатів; залежність результатів від кваліфікації експертів
Метод порівнянь	Передбачає оцінку складових інвестиційного процесу: порівняння об'єктів інвестування, інвесторів та чинників інвестиційної привабливості.	Простота та у застосуванні та інтерпретації	Залежить від наявності активно функціонуючого ринку об'єктів-аналогів; залежність від стабільності ринку
Матричний метод	Передбачає поєднання оцінки впливу фінансово-економічних чинників та маркетингових показників діяльності підприємства.	Об'єктивна оцінка фінансової ситуації та потенційних можливостей підприємства	Дані про поточний стан підприємства не завжди можна екстраполювати в майбутнє
Диференційований метод	Передбачає обґрунтування рівня інвестиційної привабливості та положення підприємства на ринку.	Можливість визначення точки інвестиційної привабливості	Лише констатує факт інвестиційної привабливості, не враховує вплив вагомості кожного параметра результату оцінки

період і дає уявлення про її фінансово-економічний стан на момент прийняття інвестиційного рішення.

Таблиця 1.8 – Система елементів, що враховуються при оцінці інвестиційної привабливості на основі фінансової звітності підприємства [22]

Ліквідність та платоспроможність	Потенціал формування фінансових ресурсів
Фінансова стійкість	Повнота використання фінансових ресурсів
Прибутковість	Рівень фінансового ризику
Ділова активність	Ефективність виробництва

Для оцінювання інтегральних показників за кожною складовою спочатку необхідно розрахувати фіскальний коефіцієнт (одиничний показник) для кожного показника з урахуванням нормалізації. Розрахунок здійснюється за наступною формулою:

$$K_i = \frac{P_i}{P_{i \text{ норм.}}} \quad (1.1)$$

де K_i – нормований одиничний показник фінансового стану підприємства;
 P_i – фактичне значення одиничного показника;
 $P_{i \text{ норм}}$ – нормативне значення одиничного показника;
 i – порядковий номер одиничного показника, фінансового коефіцієнта в блочній оцінці.

Ця формула використовується, коли фактичне значення перевищує нормативне значення для стійкого фінансового стану. І навпаки, якщо фактичне значення має бути нижчим, ця формула використовується навпаки.

Якщо коефіцієнт не має нормативного значення, його нормалізація повинна базуватися на порівнянні з найкращим значенням за період, що аналізується [56].

Потім для підрахунку остаточної оцінки блоку беруться до уваги ваги окремих індикаторів:

$$K_j = \sum_{i=0}^n (K_i \times \alpha_i) \quad (1.2)$$

де α_i – вагомість одиничного фінансового коефіцієнта в блочній оцінці;
 n – кількість показників у межах блоку, що характеризує окрему сторону фінансового стану підприємства;
 j – номер блоку у проведенні комплексної оцінки фінансового стану підприємства.

Вагомість фінансових коефіцієнтів може бути визначена на основі статистичних спостережень, зокрема, дуже поширеним є метод оцінки вагових коефіцієнтів експертними методами. Для розрахунку вагомості фінансових коефіцієнтів ми пропонуємо використовувати коефіцієнт варіації фінансових показників господарської діяльності підприємств України [58].

Для визначення інтегральних показників фінансового стану використовується наступне рівняння:

$$K_k = \sum_{j=0}^m (K_j \times \beta_j) \quad (1.3)$$

де K_k – інтегральний показник фінансового стану підприємства;
 β_j – вагомість аналітичних блоків фінансового стану в комплексній оцінці;
 m – кількість блоків оціночних показників.

Висновок до розділу 1

Отже, результати проведеного дослідження допомогли уточнити поняття «інвестиційна привабливість», яке наразі не має універсального визначення.

Інвестиційна привабливість підприємства є багаторівневою комплексною характеристикою. Це економічна категорія, що характеризується сукупністю фінансово-економічних, соціальних, інформаційних, технологічних, організаційних та інших показників, на основі яких можна зробити об'єктивне судження про доцільність вкладення коштів у конкретну компанію (об'єкт інвестування).

На формування та рівень інвестиційної привабливості впливає низка факторів як внутрішнього, так і зовнішнього характеру. До них відносяться, зокрема, власні людські ресурси компанії, її фінансовий стан, управлінський

облік і платіжна дисципліна, на які може впливати сама компанія. Так само існує низка факторів, які не залежать від компанії, але можуть суттєво впливати на інвестиційні оцінки, створюючи додаткові перешкоди або, навпаки, сприятливі умови для інвестиційної привабливості. У цьому контексті основним завданням є максимально професійна і точна оцінка привабливості компанії для інвесторів. Загальна оцінка інвестиційної привабливості може бути здійснена різними способами. Основною вимогою до методів визначення рівня інвестиційної привабливості є можливість інтерпретації отриманої інформації та прийняття управлінських рішень на основі визначених показників ефективності та інвестиційної привабливості, як для інвестора, що вкладає кошти, так і для компанії-об'єкта інвестування, що розробляє власну інвестиційну оцінку.

Найбільш впливовими факторами, що безпосередньо впливають на інвестиційну привабливість підприємств, виявилися форма власності, фінансова стійкість та обсяг витрат підприємства. Це означає, що покращення показників цих факторів позитивно впливає на інвестиційну привабливість підприємств та приплив інвестицій в цілому.

Таким чином, можна сказати, що кожна методика аналізу інвестиційної привабливості компаній потребує коригування та нових підходів. Оскільки інтерпретація та застосування різних показників змінюється зі зміною економічних умов на ринку, потрібні більш конкретні інтерпретації та методики визначення показників для аналізу діяльності підприємств.

Один із запропонованих методів визначення інвестиційної привабливості - метод комплексного групового коефіцієнта - відповідає вищезазначеним вимогам. Цей метод передбачає оцінку на основі розробленої факторної системи інвестиційної привабливості промислових підприємств, що характеризується простотою і наочністю розрахункових показників, публічністю та універсальністю інформаційної бази аналізу.

Таким чином, всі теоретичні та практичні рекомендації щодо оцінки інвестиційної привабливості підприємств, отримані в даному дослідженні, дають можливість удосконалити інвестиційну оцінку підприємств. Це, в свою чергу, надасть можливість підготувати підґрунтя для отримання підприємствами ресурсів для подальшого економічного та технологічного розвитку.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВА І ЕКОНОМІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ»

2.1. Стан, проблеми та перспективи функціонування підприємства на ринку

Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи є ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ».

ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» займається реалізацією мінеральних та інших добрив для сільськогосподарських підприємств. Діяльність досліджуваного товариства є досить залежною від стану ринку, на якому воно функціонує. Відповідно доцільно провести його стан та визначити подальші перспективи функціонування на цьому ринку.

Основними клієнтами ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» є сільськогосподарські підприємства, то доцільно провести й аналіз стану аграрного сектору в Україні. Від рівня розвитку сільськогосподарської галузі в Україні залежить й результативність господарської діяльності ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ». Для початку на рис. 2.1 наведемо частку сільського господарства в ВВП України за 2016-2021 рр.

Можемо бачити, що сільське господарство є важливою ланкою у системі національної економіки України. Протягом 2016-2021 рр. частка сільського господарства у ВВП України складає 9-12 %. Відповідно стан національної економіки значною мірою визначається результатами діяльності сільського господарства. Україна є аграрною державою, чому сприяє наявність родючих чорноземів. Для забезпечення стабільних врожаїв аграрних підприємств важливими є погодно-кліматичні умови, а також забезпеченість мінеральними та іншими добривами. Окрім того, аграрний сектор національної економіки забезпечує продовольчу безпеку не лише України, а й значної частини світу.

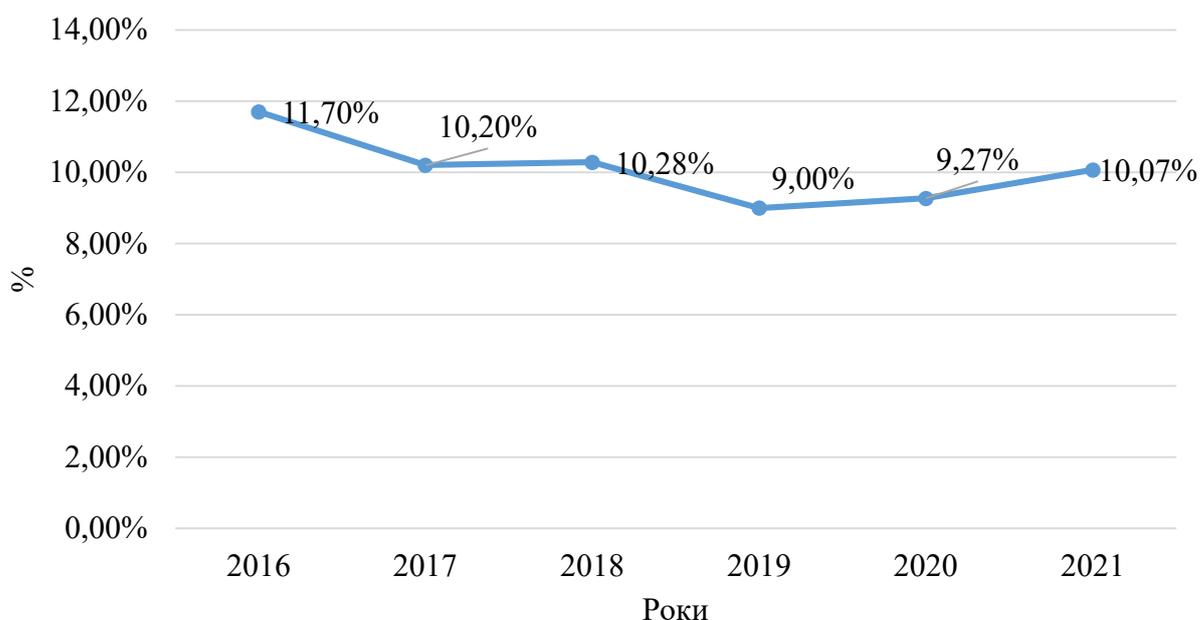


Рисунок 2.11 – Частка сільського господарства у ВВП України за 2016-2021 рр.

Особливо виражене це в умовах воєнного стану, коли країні-окупанту заборонено експортувати власну сільськогосподарську продукцію. Відповідно у таких умовах основні завдання щодо забезпечення міжнародної продовольчої безпеки в світі покладено на Україну.

Потенційними клієнтами ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» є усі аграрні підприємства України. Тому на рисунку 2.2 відобразимо динаміку кількості підприємств, що здійснюють в Україні сільськогосподарську діяльність за 2016-2021 рр.

Відбувається зменшення кількості сільськогосподарських підприємств в Україні впродовж 2018-2021 рр. з 50504 одиниць до 48789 одиниць на кінець. Незважаючи на дане зменшення в Україні функціонує досить велика кількість підприємств, що займаються сільським господарством. Причинами зменшення їх чисельності складна політико-економічна ситуація в країні, висока вартість паливно-мастильних матеріалів, сировини тощо. Внаслідок чого деяка частина сільськогосподарських підприємств припинила своє існування або ж було поглинута більш потужним аграрним виробником.



Рисунок 2.2 – Кількість підприємств, що здійснюють сільськогосподарську діяльність у 2016-2021 рр.

Водночас слід враховувати, що наведені статистичні дані враховують лише офіційно зареєстровані підприємства, які задіяні в аграрному секторі. Тоді, як в Україні функціонує велика кількість особистих селянських сільськогосподарських підприємств, які офіційно не реєструються. Тобто такі підприємства працюють в тіні, але продовжують вести сільське господарство.

Можемо стверджувати, що загалом аграрний сектор в Україні є досить розвинений, на ньому працює значні кількість сільськогосподарських підприємств. Відповідно ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» має досить велику кількість потенційних клієнтів. Оскільки кожному аграрному виробнику необхідні мінеральні добрива для забезпечення отримання в майбутньому високого урожаю.

На здатність сільськогосподарських підприємств своєчасно розраховуватися з постачальниками впливає забезпеченість їх фінансовими ресурсами. У таблиці 2.3 наведемо фінансові результати до оподаткування сільськогосподарських підприємств за 2016-2020 рр.

З наведеного аналізу можемо бачити, що в цілому частка підприємств, які одержали прибуток знижується з 88,4 % до 83,2 % за 2016-2020 рр.

Таблиця 2.1 – Фінансові результати до оподаткування сільськогосподарських підприємств 2016-2020 рр.*

Роки	Фінансовий результат до оподаткування, млн. грн	Підприємства, які одержали прибуток		Підприємства, які одержали збиток	
		у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат, млн. грн	у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат, млн. грн
2016	90122,1	88,4	102788,8	11,6	12666,7
2017	68606,5	86,8	88986,2	13,2	20379,7
2018	70770,2	86,8	93549,5	13,2	22779,3
2019	90836,3	83,5	115329,8	16,5	24493,5
2020	81596,7	83,2	108100,9	16,8	26504,2

*на момент проведеного дослідження офіційні дані за 2021 р. відсутні

Відповідно частка підприємств, які одержали збиток зростає з 11,6 % до 16,8 %. Головними причинами, які призводять до даної ситуації є суттєве підвищення вартості паливно-мастильних матеріалів та інших ресурсів, які необхідні для ведення сільського господарства. Тому значна частина аграрних підприємств знаходяться в скрутному фінансовому стані та потребують різноманітних дотацій та фінансової допомоги з боку держави. Аграрний сектор є важливим для економіки України та продовольчої безпеки, тому в Україні існує велика кількість різних державних програм підтримки.

Зокрема, в час дії воєнного стану в Україні запроваджено аграрну субсидію, яка передбачає отримання кожним сільськогосподарським підприємством 3100 грн. на 1 га землі, який обробляється. Загалом сільськогосподарська галузь є досить витратною та залежить значною мірою від погодно-кліматичних умов.

Невід'ємним елементом ведення сільського господарства є своєчасне внесення мінеральних та органічних добрив. Від цього залежить майбутній вродаж агровиробників. У табл. 2.2 наведемо дані щодо внесення мінеральних добрив сільськогосподарськими підприємствами України протягом 2016-2021 рр.

З наведених даних можемо зробити висновок про те, що сільськогосподарські підприємства активно використовують мінеральні

Таблиця 2.2 – Дані щодо внесення мінеральних добрив сільськогосподарськими підприємствами України протягом 2016-2021 рр.

Показник	Одиниця виміру	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.
Площа сільськогосподарських угідь по країні	Млн. га	41,5	41,5	41,5	41,5	41,5	41,5
Внесення азотних добрив	1000 т N	1197,4	1365,3	1532,7	1601,7	1916,7	1970,0
Внесення азотних добрив	кг N на 1 га	57,8	66,0	74,0	77,4	93,0	95,6
Внесення фосфорних добрив	1000 т P ₂ O ₅	287,0	363,4	447,7	400,7	483,2	501,9
Внесення фосфорних добрив на одиницю площі сільськогосподарських угідь	кг P ₂ O ₅ на 1 га	13,9	17,6	21,6	19,4	23,5	24,4
Внесення калійних добрив	1000 т K ₂ O	244,5	299,4	365,9	335,9	379,8	404,7
Внесення калійних добрив на одиницю площі сільськогосподарських угідь	кг K ₂ O на 1 га	11,8	14,5	17,7	16,2	18,4	19,6
Загальний обсяг внесених мінеральних добрив	1000 т N, P ₂ O ₅ і K ₂ O	1728,9	2028,1	2346,3	2338,3	2779,7	2876,6
Обсяг внесених мінеральних добрив на одиницю площі сільськогосподарських угідь	кг N, P ₂ O ₅ і K ₂ O на 1 га	83,5	98,1	113,3	113,0	134,9	139,6
Площі, оброблені мінеральними добривами	млн.га	15,7	16,5	16,1	16,4	16,4	16,8
Частка площ, оброблених мінеральними добривами	%	75,8	79,7	77,8	79,2	79,6	81,6

добрива для підживлення посіяних рослинницьких культур. Так, за 2016-2021 рр. площі оброблені мінеральними добривами зросли з 15,7 млн. га до 16,8 млн. га. Мінеральні добрива є незамінними для забезпечення вирощування продукції сільського господарства. При цьому зростання споживання відбувається по усім основним трьом видам мінеральних добрив: азотних, фосфорних та калійних. Найбільше сільськогосподарськими підприємствами було внесено азотних

добрив, витрати яких зросли з 1197,4 до 1970 тисяч тон N. В Україні спостерігається високе зростання споживання мінеральних добрив на гектар в діючій речовині, оскільки агровиробники намагаються отримати найвищі цифри врожайності в несприятливих умовах.

Ринок мінеральних добрив в Україні є досить розвиненим. В Україні функціонує значна кількість підприємств, які є виробниками мінеральних добрив, зокрема найбільшими є: Група Ostchem, Одеський припортовий завод, Дніпроазот, Сумхімпром, GROSSDORF та інші. Як зазначає велика кількість аналітиків потенціал в українського ринку мінеральних добрив є величезним та повністю не використаним. Реальні виробничі потужності підприємств не задіяні й наполовину, тому існує можливість щодо нарощування обсягів їх діяльності. Проблемою для вітчизняних підприємств виробників мінеральних добрив є те, що протягом тривалого часу основні обсяги експорту, а це до 40 % припадали на Білорусію. Водночас в умовах війни та використання території даної держави для війни з Україною, вітчизняні підприємства повністю припинили будь-який експорт мінеральних добрив до даної країни. Також з початком війни для вітчизняних підприємств значно ускладнилася логістика. Велика кількість підприємств, які здійснювали виробництво мінеральних добрив знижено або перебувають під тимчасовою окупацією. Зокрема, це стосується ПрАТ «Северодонецьке об'єднання Азот».

В цілому хімічна промисловість України здатна повністю покрити потребу сільськогосподарських підприємств в мінеральних добривах. Також на вітчизняний ринок поступає імпортовані мінеральні добрива з інших країн світу. Тому перед аграрними підприємствами існує широкий вибір мінеральних добрив різних виробників. Серед основних загроз, які існують на ринку перед виробниками та продавцями мінеральних добрив є:

- війна в Україні та зниження виробничих потужностей;
- дефіцит природного газу, яка є життєво важливим для забезпечення виробництва мінеральних добрив;
- зростання витрат на виробництво мінеральних добрив;

– порушення вибудованих логістичних маршрутів.

На рис. 2.3 можемо графічно відобразити структуру ринку мінеральних добрив по походженню продукції.

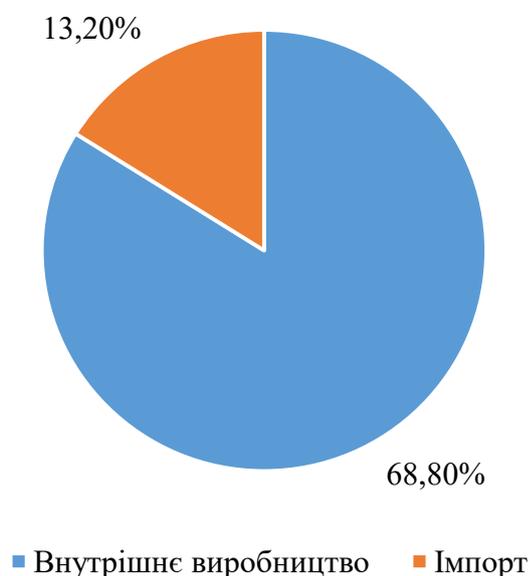


Рисунок 2.3 – Структура ринку мінеральних добрив за походженням продукції, %

За групах мінеральних добрив можна зробити таку класифікацію:

- Селітра – нітрат амонію, є ефективним азотним добривом;
- Карбамід – добриво, що є обов’язковим елементом обробки ґрунту в городі і знаходить своє застосування в саду. Речовина підтримує культури під час росту і плодоношення, усуває ряд проблем на ділянці, пов’язаних з шкідниками та хворобами;
 - КАС містить все три форми азоту та добре діє в проникнення через верхню частину рослин;
 - Діамофоска – комплексне мінеральне добриво у формі гранул, яке застосовується на багатьох видах ґрунтів;
 - NPK – комплексне азотно-фосфорно-калійне добриво, яке поставляється у вигляді гранул.

Важливого значення для ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» має мікрооточення. До них належать споживачі, постачальники, конкуренти та інші зацікавлені сторони. ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» має велику кількість споживачів, якими є усі сільськогосподарські підприємства, а також окремі домогосподарства. Сільськогосподарські підприємства зазвичай купують продукцію ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» оптом у великих кількостях. Існує практика кооперації сільськогосподарських підприємств для придбання великої партії посадкового матеріалу, мінеральних добрив та іншої продукції. Це дозволяє їм економити на доставці продукції, а також отримати знижку при великих об'ємах придбання. ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» має власний автопарк вантажівок, а тому надає платні послуги по доставці продукції до клієнтів.

Серед найбільших клієнтів ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» слід відзначити: ТОВ «Компанія «Фармко», ТОВ «Чиста Криниця», АПК «Докучаєвські чорноземи», ПП «Агрофірма Агроінвест», ТОВ «Рост Агро», ТОВ «Савинці», ТОВ «Агро перемога», ТОВ «Агрофірма Пирятин», СТОВ «Воскобійники», АОПП «Великочорочинське» тощо. Основна клієнтська база товариства знаходиться у Полтавській області. В цілому можна виділити декілька цільових груп клієнтів товариства: сільськогосподарські підприємства різних правових форм господарювання, фермерські господарства, особисті селянські господарства, підприємства, що заготовляють, переробляють та продають сільськогосподарську продукцію, сільські приватні підприємства, а також агрохолдинги (рис. 2.4).

Конкуренція на ринку мінеральних добрив та насінного матеріалу для сільськогосподарських підприємств є досить розвиненим. Як наслідок ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» доводиться конкурувати з великою кількістю конкурентів. Основними конкурентами товариства є ПрАТ «Дніпровський завод мінеральних добрив», Фірма «ЕРІДОН», ТОВ «БТУ-Центр», ТОВ «Дасагро», ТОВ «ВВМ Трейдінг», ТОВ «Долина», ТОВ «Агро-Життя», ТОВ «ЛанАгро», ТОВ «АГРОСФЕРА», ТОВ «Спектр-Агро» та інші.

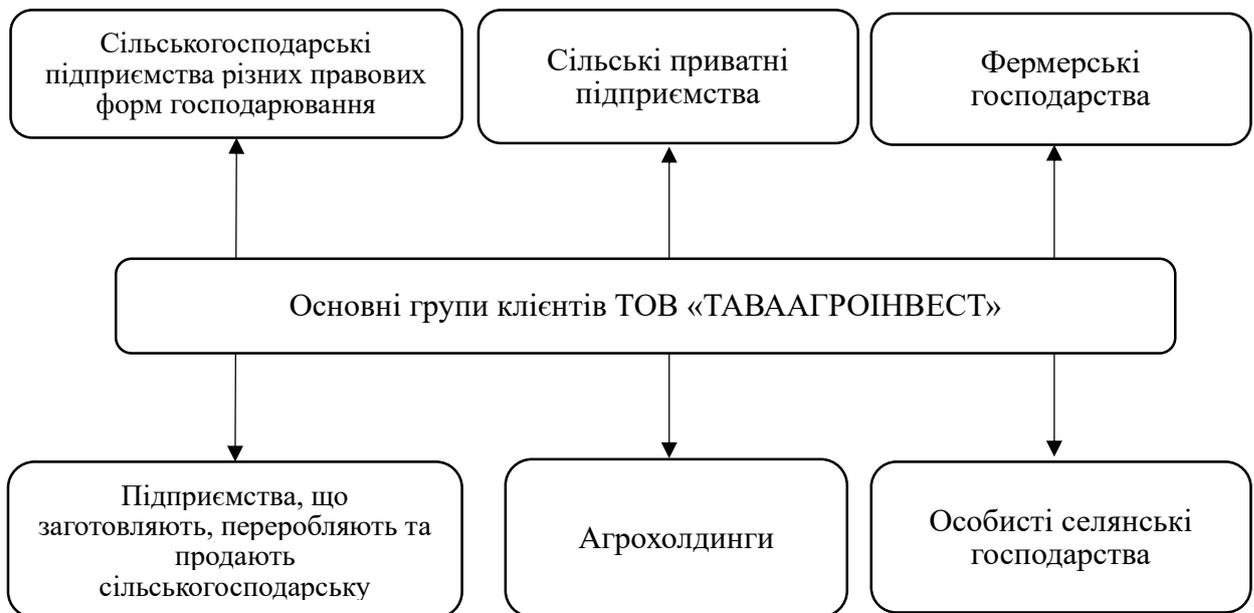


Рисунок 2.4 – Основні групи клієнтів ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ»

ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» не є виробником насіннєвого матеріалу, добрив та іншої продукції. Товариство лише реалізовує уже готову продукцію. Тому важливого значення набуває співпраця товариства з постачальниками готової продукції. Від співпраці з постачальниками повністю залежить рівень задоволення клієнтів, своєчасність поставок, якість продукції. ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» підходить досить відповідально до процесу відбору постачальників, аналізує пропозиції на ринках, вивчає умови поставок, перевіряє якість продукції тощо. На разі головними постачальниками для ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» є такі відомі компанії як EURALIS, Юг Агролідер, KWS, MAÏSADOUR, ВНІС, Ярило.

Для дослідження стану зовнішнього та внутрішнього середовища доцільно скористатися такими методиками як SWOT-аналіз, який дозволяє визначити перспективи розвитку досліджуваного товариства, а також систему збалансованих показників, яка вказує на найбільш проблемні місця ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ».

Отже, для проведення комплексного аналізу діяльності підприємства потрібно провести SWOT-аналіз середовища підприємства. SWOT-аналіз є необхідною технологією проведення діагностики ресурсів та можливостей

підприємств певних галузей. Суть даного аналізу полягає в розділенні чинників та явищ, що впливають на функціонування та розвиток підприємств на чотири категорії: strengths (сильні сторони), weaknesses (слабкі сторони), opportunities (можливості), threats (загрози). SWOT-аналіз ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» наведений у табл. 2.3.

Таблиця 2.3 – SWOT-аналіз ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ»

Зовнішнє середовище	
Можливості	Загрози
1. Реалізація соціально-орієнтованих маркетингових заходів та програм, що підвищують рівень залучення клієнтів	1. Війна Україна та загроза ведення бойових дій на Полтавщині
2. Вихід на нові сегменти ринку	2. Знецінення гривні по відношенню до долара
3. Участь в державних програмах підтримки та міжнародних грантах	3. Зниження платоспроможності сільськогосподарських підприємств
4. Розвиток аграрного сектору в Україні	4. Високий рівень турбулентності зовнішнього середовища та складність його прогнозування
	5. Банкрутство окремих ключових клієнтів та партнерів
	6. Зростання тиску конкурентів
	7. Зростання витрат
	8. Введення урядом країни квот на експорт та імпорт мінеральних добрив
Внутрішнє середовище	
Сильні сторони	Слабкі сторони
1. Великий асортимент продукції	1. Слабка рекламна підтримка
2. Розгалужені умови здійснення покупок	2. Відсутність CRM-системи
3. Наявність власного автопарку	3. Відсутність відділу маркетингу
4. Значні складські приміщення у Полтавській, Львівській та Київській області	4. Недостатній рівень лояльності клієнтів до товариства
5. Наявність постійних клієнтів	
6. Висока кваліфікація працівників	
7. Прибуткова діяльність	
8. Високий рівень обслуговування	
9. Висока якість продукції	

Вищенаведена таблиця свідчить, що у зовнішньому середовищі функціонування ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» існують як можливості для подальшого розвитку, так і низка загроз, які створюють для нього перешкоди.

Таким чином, стан зовнішнього середовища ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» є нестабільним. Негативний вплив на діяльність досліджуваного товариства чинять такі фактори: війна в Україні, тиск конкурентів, зниження платоспроможності клієнтів, знецінення національної валюти. Стан внутрішнього середовища ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» є стабільним, але є слабкі сторони, які слід усувати. Першочергово вони стосуються слабкої організації маркетингу та відсутності спеціалізованого програмного забезпечення для автоматизації його функцій. Створює сприятливі можливості для розвитку ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» те, що воно реалізовує мінеральні добрива аграрним підприємствами, які є важливими для національної економіки України та гарантують продовольчу безпеку країни. Відповідно розвиток аграрного сектору створює існування постійного попиту на продукцію ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ». В значній мірі подальші перспективи функціонування досліджуваного товариства на ринку реалізації мінеральних добрив залежать від завершення війни в Україні.

2.2. Організаційно-правові основи діяльності підприємства

Дана кваліфікаційна робота виконана на базі товариства з обмеженою відповідальністю «ТАВААГРОІНВЕСТ» (далі – ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ»). Знаходиться дане товариство за адресою: 36000, м. Полтава, вул. Серегіна, 160. На ринку товариство функціонує уже протягом 6 років. Основним видом діяльності досліджуваного товариства є оптова торгівля хімічними продуктами. Основні відомості про діяльність ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» наведено у табл. 2.4.

ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» знаходиться у приватній власності, одноосібним власником товариства є Гриценко Сергій Олександрович. Він водночас є й безпосередньо директором ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ». Організаційно-правовою формою господарювання ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» є товариство з обмеженою відповідальністю.

Таблиця 2.4 – Основні відомості про ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ»

№	Найменування статті	Характеристика
1	Повна назва підприємства	Товариство з обмеженою відповідальністю «ТАВААГРОІНВЕСТ»
2	Скорочена назва підприємства	ТОВ «ТАІ»
3	Адреса	36000, м. Полтава, вул. Серьогіна, 160
4	Код ЄДРПОУ	40598763
5	Дата реєстрації	24.06.2016
6	Директор	Гриценко Сергій Олександрович
7	Основний вид діяльності	46.75 Оптова торгівля хімічними продуктами
8	Допоміжні види діяльності	01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур 01.19 Вирощування інших однорічних і дворічних культур 01.29 Вирощування інших багаторічних культур
9	Основний вид продукції	Посівний матеріал, мікродобрива, інокулянти, засоби захисту рослин, біопрепарати, родентициди
10	Бренди	«Євросем», «ВНІС», «Ярило»
11	Веб-сторінка	https://www.tava-agro.com.ua/

Це одна з найбільш поширених організаційно-правових форм підприємницької діяльності у сфері оптової торгівлі. Характерною особливістю даної форми організації бізнесу є те, що учасники товариства несуть зобов'язання в межах сформованого статутного капіталу.

ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» проводить свою діяльність на території України. Товариство окрім головного офісу має власний філіал розташований у Львові. У процесі своєї діяльності товариство неухильно дотримується чинного вітчизняного законодавства. Основними з яких є Конституція України, Господарський та Податковий кодекси України, Закон України «Про господарські товариства», Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» та інші нормативно-правові акти, що регулюють підприємницьку діяльність.

Головним внутрішнім документом на ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» є Статут, який визначає основні напрямки діяльності товариства, його мету, обов'язки основних органів управління, правила відносин з іншими організаціями тощо.

Також на ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» є Колективний договір, який регулює соціально-трудові відносини на товариства, штатний розпис, а також Правила внутрішнього трудового розпорядку. Для кожної посадової одиниці на ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» розроблені та впроваджені посадові інструкції.

Основна діяльність ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» полягає у продажі насіння для посіву, мікродобрив, засобів захисту рослин та іншої продукції для землеробства та теплиць. Заважаючи на умови сьогодення, коли в Україні триває війна, й на перший план виходить забезпечення населення продовольством, можемо стверджувати, що діяльність ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» має важливе значення для національної економіки. Досліджуване товариство забезпечує українські аграрні підприємства продукцією, яка допомагає отримувати високі врожаї.

Проаналізувавши основні положення Статуту ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» на рис. 2.5 відобразимо основні напрямки діяльності товариства.

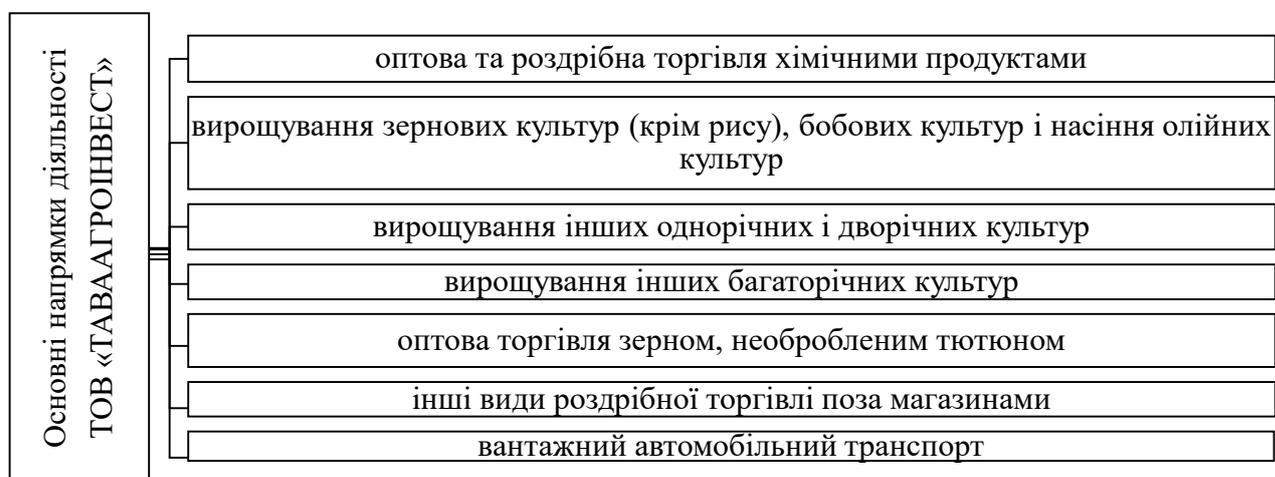


Рисунок 2.5 – Основні напрямки діяльності ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ»

Основою місією діяльності ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» є реалізація продукції для землеробства з метою забезпечення високих врожаїв сільськогосподарської продукції українським аграріям та окремими домогосподарствам й забезпечення на цій основі задоволення інтересів усіх груп

стейхолдерів товариства. Реалізовує свою продукцію товариство як оптом, так і в роздріб.

ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» гарантує високу якість продукції, оскільки вона є оригінальною та підтверджена усіма стандартами якості. Здійснює також зовнішньоекономічну діяльність, оскільки є імпортером. Велика кількість пропонованої для продажу продукції ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» є імпоротною. Фахівці ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» детально вивчають і аналізують сучасні розробки у сфері аграрного виробництва та клієнтам пропонують найкращі продукти для майбутнього урожаю.

ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» реалізацією продукції займається по всій території України. Для цього відкрила окреме представництво у Львові, щоб забезпечити максимальну доступність своєї продукції по західним регіонам України. Відкриття даного представництва також полегшує імпортні процеси. Оскільки Львівська область є прикордонною та межує з Польщею. Розвантаження вантажів відбувається у Львові, а далі транспортується до інших складських приміщень товариства. Основним ринком збуту ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» обрала Полтавську область, де й знаходиться головний офіс. До того ж Полтавська область багато родючими землями – чорноземами, що сприяє розвитку сільського господарства. Відповідно на території Полтавської області велика кількість потенційних клієнтів – сільськогосподарських підприємств. Також продукцію товариства, але в меншій кількості, купують окремі домогосподарства для власних потреб.

Організаційна структура управління ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» яка відображає зв'язки між керуючою та керованою підсистема наведена на рис. 2.6.

Згідно наведеної організаційної структури управління найвищим органом управління є загальні збори учасників. Вони відповідають за стратегічно важливі рішення, що стосується визначення напрямків діяльності, збільшення чи зменшення розміру статутного капіталу, реорганізацію та ліквідацію підприємства тощо.

На ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» створена ревізійна комісія, яка здійснює



Рисунок 2.6 – Організаційна структура ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ»

контроль за фінансово-господарською діяльністю товариства. Перевірки ревізійна комісія здійснює згідно плану, а також на вимогу загальних зборів учасників. За результатами перевірок готує звіт з пропозицією шляхів поліпшення фінансово-господарської діяльності ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ».

Керівництво поточною діяльністю ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» здійснюється директором. На рис. 2.7 наведено основні завдання директора досліджуваного товариства.

Директор ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» має у своєму підпорядкуванні трьох заступників: комерційного директора, заступника директора з організаційних питань та заступника директора по технічному обслуговуванню.

Своєю чергою у підпорядкуванні комерційного директора знаходиться відділ постачання та відділ збуту. Перший відділ відповідає за постачання необхідних ресурсів, продукції на склади товариства. Основне завдання для

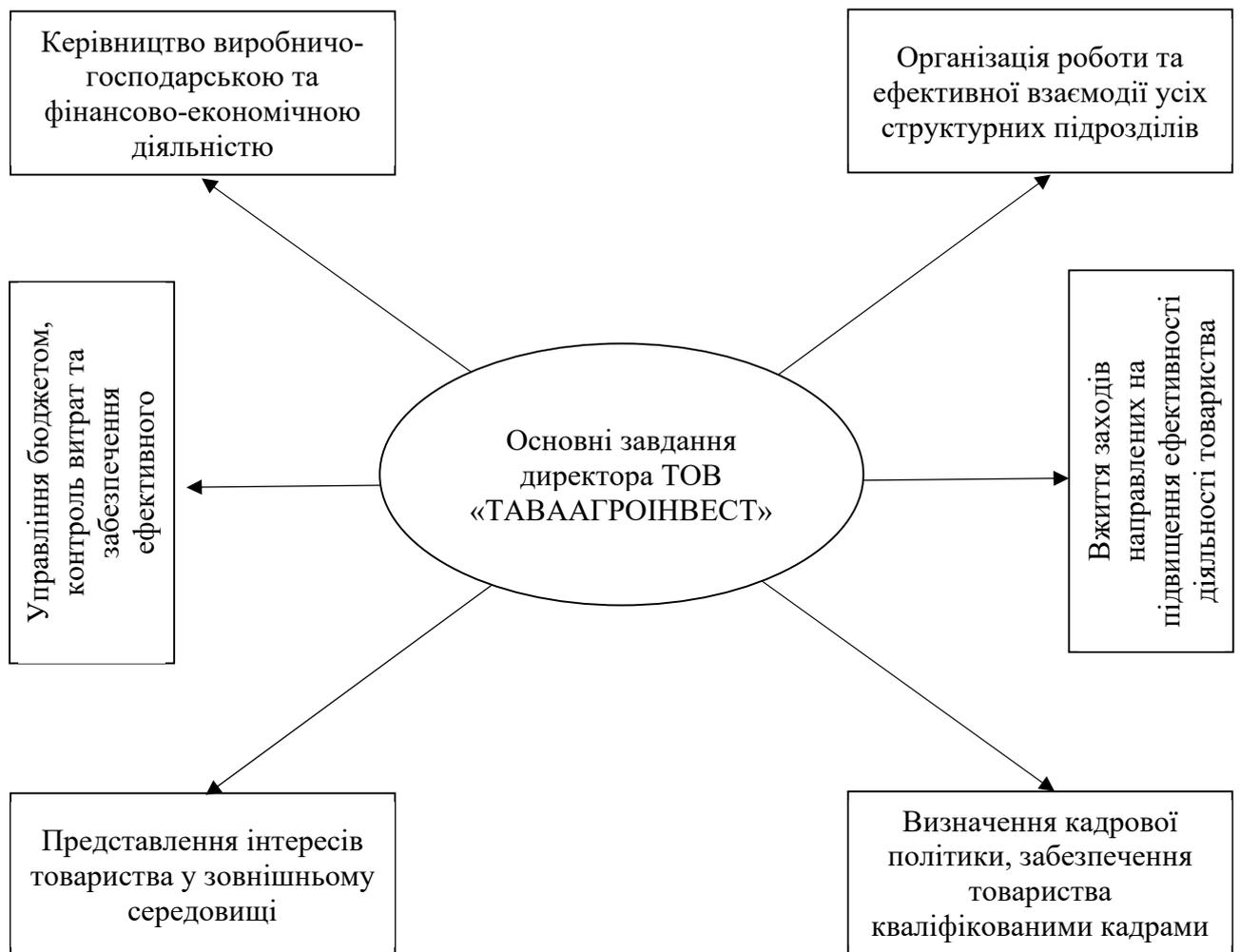


Рисунок 2.7 – Основні завдання директора ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ»

даного відділу забезпечити наявність потрібних ресурсів у оптимальних кількостях на складах товариства. Від цього залежить задоволення попиту на продукцію. Відділ збуту займається уже подальшим збутом продукції клієнтам товариства, пошуку нових клієнтів, налагодження партнерських відносин тощо.

Заступнику директора з організаційних питань підпорядкований відділ інспектор з кадрів, бухгалтерія та юрисконсульт. Інспектор з кадрів забезпечує реалізацію кадрової політики, веде кадровий облік, первинні відбір працівників, формує програму підвищення кваліфікації персоналу тощо. Бухгалтерія веде фінансових та бухгалтерський облік на товариства, здійснює бюджетування, проводить аналіз фінансово-господарської діяльності товариства. Юрисконсульт підготує договори, контракти, представляє інтереси товариства в судах.

Заступник директора по технічному обслуговуванню очолює складське господарство та транспортний відділ. Складське господарство відповідає за зберігання запасів, забезпечення необхідних умов для цього, недопущення псування матеріальних цінностей тощо. Транспортний відділ ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» здійснює перевезення продукції, доставляє її до кінцевого споживача. ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» має власний автопарк, за допомогою якого здійснюється перевезення вантажу, розвантажувальні роботи.

Слід зазначити, що ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» хоч і є відносно молодим підприємством (трохи більше 6 років функціонує), але розвивається доволі високими темпами. За час свого функціонування ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» інвестувало значні фінанси у будівництво, реконструкцію та модернізацію складських, логістичних та соціально-побутових приміщень. На разі товариство має досить широку мережу складських приміщень, які знаходяться у Полтавській, Київській та Львівській областях. Сумарна площа складських приміщень ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» складає 3580 м². Окрім того ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» має доволі розвинений власний автопарк, який включає різні транспортні засоби, які здійснюють транспортно-розвантажувальні роботи. Загальна вартість автопарку товариства оцінюється майже в 4 млн. грн. Надалі товариство планує розширювати свою діяльність, інвестувати в будівництво нових логістичних центрів, придбавати автоматизовані системи управління тощо.

ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» націлене на стратегію розвитку, регулярно частину прибутку реінвестує в поліпшення основних бізнес-процесів. Зокрема, на першому плані товариства стоїть подальше оновлення автопарку, проведення реконструкції складських приміщень для підтримки їх належного стану, а також будівництво нових логістичних центрів. Завдяки цьому товариство планує розширити ринок збуту та збільшити ринкову частку. Зокрема, лише у 2020 р. вартість основних засобів товариства зросла на 4,5 млн. грн. Керівництво віддає перевагу стратегічному розвитку та цілям над оперативними.

ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» дбає про підвищення кваліфікації працівників, для цього оплачує курси підвищення їх кваліфікації, надає можливості відвідувати за рахунок коштів товариства науково-практичні конференції, семінари у сфері агрономії, сільського господарства тощо. Для залучення кваліфікованих кадрів ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» співпрацює з вищими навчальними закладами, надає можливість студентам проходити практику на товариства, а кращі з них мають змогу надалі працевлаштуватися офіційно. Також ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» враховує інтереси інших груп стейкхолдерів. Зокрема, суспільство й для цього виділяє кошти для вирішення соціально-побутових проблем міста, у 2020 р. профінансувало придбання апарату штучної вентиляції легенів для боротьби з пандемією Covid-19. Нині в період війни активно підтримує українську армію, перераховує кошти на їх потреби, своєчасно сплачує податки до бюджету.

2.3. Аналіз основних економічних та фінансових показників діяльності підприємства

Важливим етапом в характеристиці діяльності ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» проведення аналізу його основних фінансово-економічних показників, які наведено у табл. 2.5.

Показники капіталу ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» демонструють позитивні зміни. Середня вартість сукупного капіталу в 2020 р. зросла на 10864 тис. грн. або 89,87 % порівняно з 2018 р. та на 7996,5 тис. грн. або 53,47 % відносно 2019 р. Таким чином, вартість сукупного капіталу на кінець аналізованого періоду склала 22953 тис. грн. Зростання вартості сукупного капіталу свідчить про розширення господарської діяльності товариства. Також зростає і середня вартість власного капіталу. ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» вдалося за 2018-2020 рр. збільшити середню вартість власного капіталу на 7721,5 тис. грн. або 84,29 %. На рис. 2.8 графічно продемонстрована динаміка показників цих змін.

Таблиця 2.5 – Основні фінансово-економічні показники діяльності ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» у 2018-2020 рр.

№	Показники	Одиниці виміру	Рік			Відхилення			
			2018	2019	2020	2020 – 2018		2020 – 2019	
						Абсолютне	Темп зростання	Абсолютне	Темп зростання
	1. КАПІТАЛ ТА РЕСУРСИ ПІДПРИЄМСТВА								
1.1	Середня вартість сукупного капіталу	тис. грн.	12089	14957	22953	10864,00	89,87	7996,50	53,47
1.2	Середня вартість власного капіталу	тис. грн.	9161	11210	16882	7721,50	84,29	5672,50	50,60
1.3	Основні засоби								
1.3.1	за первинною вартістю на кінець року	тис. грн.	5781	6383	11685	5904,00	102,13	5302,00	83,06
1.3.2	за залишковою вартістю на кінець року	тис. грн.	2368	2995	3700	1332,00	56,25	705,00	23,54
1.3.3	знос на кінець року	тис. грн.	4451	6082	9034	4583,00	102,97	2952,00	48,54
1.3.4	середньорічна вартість основних засобів	тис. грн.							
1.4	Нематеріальні активи		0	0	0	0,00	0,00	0,00	0,00
1.4.1	за первинною вартістю на кінець року	тис. грн.	0	0	0	0,00	0,00	0,00	0,00
1.4.2	за залишковою вартістю на кінець року	тис. грн.	0	0	0	0,00	0,00	0,00	0,00
1.4.3	знос (накопичена амортизація) на кінець року	тис. грн.							
1.4.4	середня вартість нематеріальних активів	тис. грн.	9881	13231	21302	11421,00	115,59	8071,00	61,00
1.5	Оборотні активи		2405	2621	4159	1754,00	72,93	1538,00	58,68
1.5.1	усього на кінець року	тис. грн.	7124	9945	16172	9048,00	127,01	6227,00	62,61
1.5.2	Запаси на кінець року	тис. грн.	333	606	788	455,00	136,64	182,00	30,03
1.5.3	Дебіторська заборгованість на кінець року	тис. грн.	5781	6383	11685	5904,00	102,13	5302,00	83,06
1.5.4	Грошові кошти та їх еквіваленти на кінець року	тис. грн.	2368	2995	3700	1332,00	56,25	705,00	23,54
1.5.5	середні залишки оборотних засобів	тис. грн.	9772	11556	17267	7495,00	76,70	5710,50	49,42
1.6	Середньооблікова чисельність								
1.6.1	середньооблікова чисельність працівників	осіб	9	10	10	1,00	11,11	0,00	0,00
1.6.2	середньооблікова чисельність робітників	осіб	6	7	7	1,00	16,67	0,00	0,00

Продовження табл. 2.5

№	Показники	Одиниці виміру	Рік			Відхилення			
			2018	2019	2020	2020 – 2018		2020 – 2019	
						Абсолютне	Темп зростання	Абсолютне	Темп зростання
	2. ЕКОНОМІЧНІ ТА ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ								
2.1	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	тис. грн.	52068	68863	108673	56605,00	108,71	39810,00	57,81
2.2	Обсяг реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	тис. грн.	52068	68863	108673	56605,00	108,71	39810,00	57,81
2.3	Обсяг виробництва продукції	тис. грн.	52068	68863	108673	56605,00	108,71	39810,00	57,81
2.4	Собівартість реалізованої продукції	тис. грн.	45657	60062	96049	50392,00	110,37	35987,00	59,92
2.5	Валовий прибуток (збиток)	тис. грн.	6411	8801	12624	6213,00	96,91	3823,00	43,44
2.6	Прибуток (збиток) від операційної діяльності	тис. грн.	773	1998	2615	1842,00	238,29	617,00	30,88
2.7	Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування	тис. грн.	773	1902	2400	1627,00	210,48	498,00	26,18
2.8	Чистий прибуток (збиток)	тис. грн.	626	1560	3075	2449,00	391,21	1515,00	97,12
2.9	Фонд оплати праці усіх працівників	тис. грн.	1110,00	1264,00	1500,00	390,00	35,14	236,00	18,67
2.10	Фонд робочого часу	люд-години	17977,5	19975	20054,9	2077,4	11,56	79,50	0,4
	3. ПОКАЗНИКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСІВ								
3.1	Продуктивність праці одного працівника	тис. грн. / особа	5785,33	6886,30	10867,30	5081,97	87,84	3981	57,81
3.2	Продуктивність праці одного робітника	тис. грн. / особа	6508,50	7651,44	12074,78	5566,28	85,52	4423,33	57,81
3.3	Рівень оплати праці за 1 людино-годину	грн. / люд-год	0,062	0,063	0,075	0,013	21,14	0,012	18,20
3.4	Середньомісячна заробітна плата одного працівника	тис. грн.	10,28	10,53	12,50	2,22	21,62	1,97	18,67
3.5	Коефіцієнт зносу основних засобів на кінець року	%	0,41	0,47	0,32	-0,09	-22,70	-0,15	-32,52

Продовження табл. 2.5

№	Показники	Одиниці виміру	Рік			Відхилення			
			2019	2020	2021	2020 – 2019		2021 – 2020	
						Абсолют-не	Темп зростання	Абсолют-не	Темп зростання
3.6	Коефіцієнт оновлення основних засобів	%	0,461	0,094	0,454	-0,01	-1,50	0,36	381,10
3.7	Коефіцієнт вибуття основних засобів	%	0,001	0,000	0,000	0,00	0,00	0,00	0,00
3.8	Фондовіддача	грн./ грн.	11,70	11,32	12,03	0,33	2,83	0,71	6,24
3.9	Фондоозброєність праці працівників	тис. грн./ особу	494,56	608,20	903,40	408,84	82,67	295,20	48,54
3.10	Коефіцієнт обіговості оборотних засобів	обороти	5,33	5,96	6,29	0,97	18,12	0,33	5,62
3.11	Середній період обороту оборотних засобів	дні	68,00	60,00	57,00	-11,00	-16,18	-3,00	-5,00
3.12	Коефіцієнт обіговості активів	грн./ грн.	4,31	4,60	4,73	0,43	9,93	0,13	2,83
3.13	Коефіцієнт обіговості дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги	обороти	22,54	28,88	36,10	13,56	60,18	7,22	25,02
3.14	Середній період обороту дебіторської заборгованості	дні	16	12	10	-6,00	-37,50	-2,00	-16,67
3.15	Коефіцієнт обіговості запасів	обороти	7,58	8,07	8,32	0,74	9,74	0,25	3,14
3.16	Середній період зберігання запасів	дні	47	45	43	-4,00	-8,51	-2,00	-4,44
3.17	Тривалість операційного циклу	дні	63	57	53	-10,00	-15,87	-4,00	-7,02
	4. ПОКАЗНИКИ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ								
4.1	Рентабельність продажу	%	1,48	2,76	2,21	0,72	48,76	-0,55	-20,04
4.2	Рентабельність активів	%	6,39	12,72	10,46	4,06	63,52	-2,26	-17,78
4.3	Рентабельність власного капіталу	%	6,83	13,92	18,21	11,38	166,54	4,30	30,88



Рисунок 2.8 – Динаміка середньої вартості сукупного та власного капіталу ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» у 2018-2020 рр.

При аналізі показників капіталу товариства можна помітити, що темпи зростання сукупного капіталу перевищують темпи зростання власного капіталу. Це сигналізує водночас про зниження фінансової самостійності товариства.

Позитивною є тенденція щодо зростання середньорічної вартості основних засобів ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ». У 2020 р. їх вартість складала 9034 тис. грн., що більше чим вдвічі вище за показник 2018 р. та на 2952 тис. грн. або 48,54 % більше за 2019 р. Цього товариство домоглося завдяки оновленню автопарку, будівництва нового складського приміщення.

ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» вдається протягом всього аналізованого періоду часу збільшувати виручку від реалізації продукції. Так, у 2020 р. вона складала 108673 тис. грн., що на 56605 тис. грн. або 108,71 % вище за 2018 р. та на 39810 тис. грн. або 57,81 % більше від 2019 р. Це свідчить про зростання попиту на продукцію ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ». Товариство є молодим підприємством на ринку, а тому з кожним роком розширює клієнтську базу, що дозволяє збільшувати обсяги продажу продукції.

На фоні зростання виручки від реалізації збільшується і його собівартість, що пов'язано як з розширенням діяльності товариства та відповідно збільшенням витрат, так і підвищенням передусім логістичних витрат. У 2020 р. собівартість реалізованої продукції складала 96049 тис. грн., що на 50392 тис. грн. або 110,37 % більше за 2018 р. та на 35987 тис. грн. або 59,92 % вище за 2019 р. На рис. 2.9 наведено динаміку економічних результатів діяльності товариства.

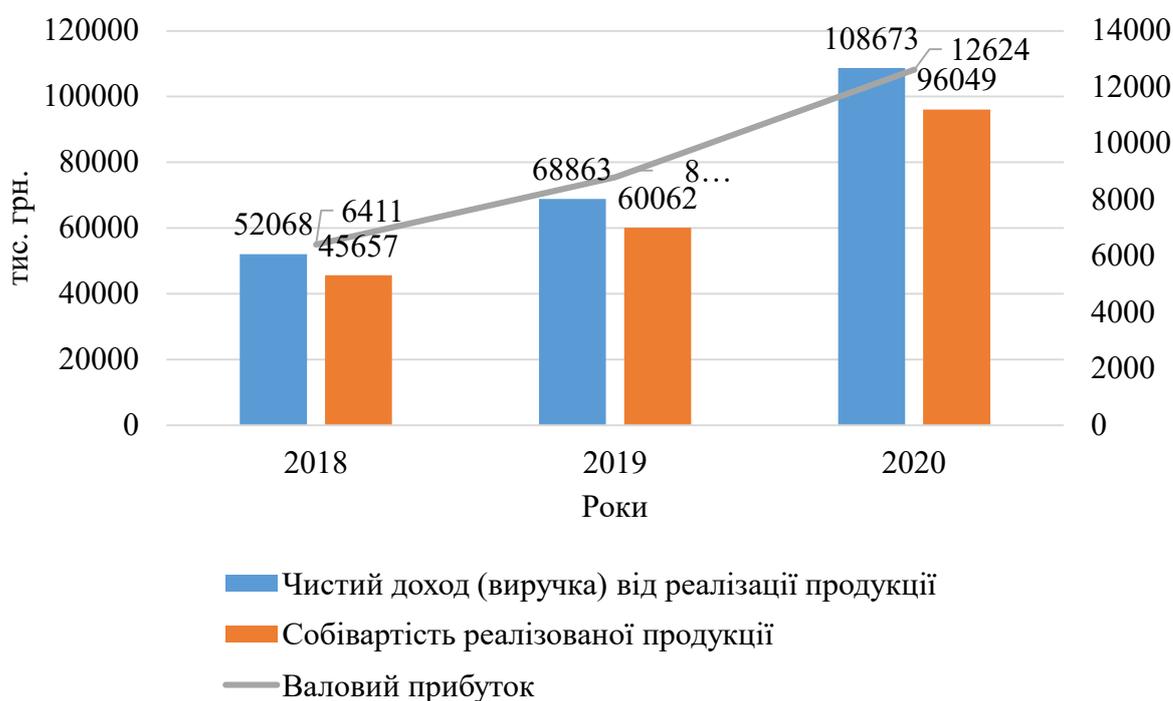


Рисунок 2.9 – Динаміка економічних результатів діяльності ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» у 2018-2020 рр.

Протягом всього аналізованого періоду виручка від реалізації продукції перевищує собівартість, що позитивно відображається на розмірі валового прибутку. У 2020 р. валовий прибуток товариства склав 12624 тис. грн., що на 6213 тис. грн. вище за 2018 р. та на 3823 тис. грн. більше від 2019 р.

Кінцевим результатом роботи товариства є чистий прибуток, який демонструє позитивні зміни. У 2020 р. чистий прибуток склав 3075 тис. грн., що вдвічі більше від попереднього року та на вчетверо більше за 2018 р.

Зростання чистого прибутку ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» свідчить про підвищення ефективності функціонування товариства. На рис. 2.10 наведено динаміку чистого прибутку ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ».

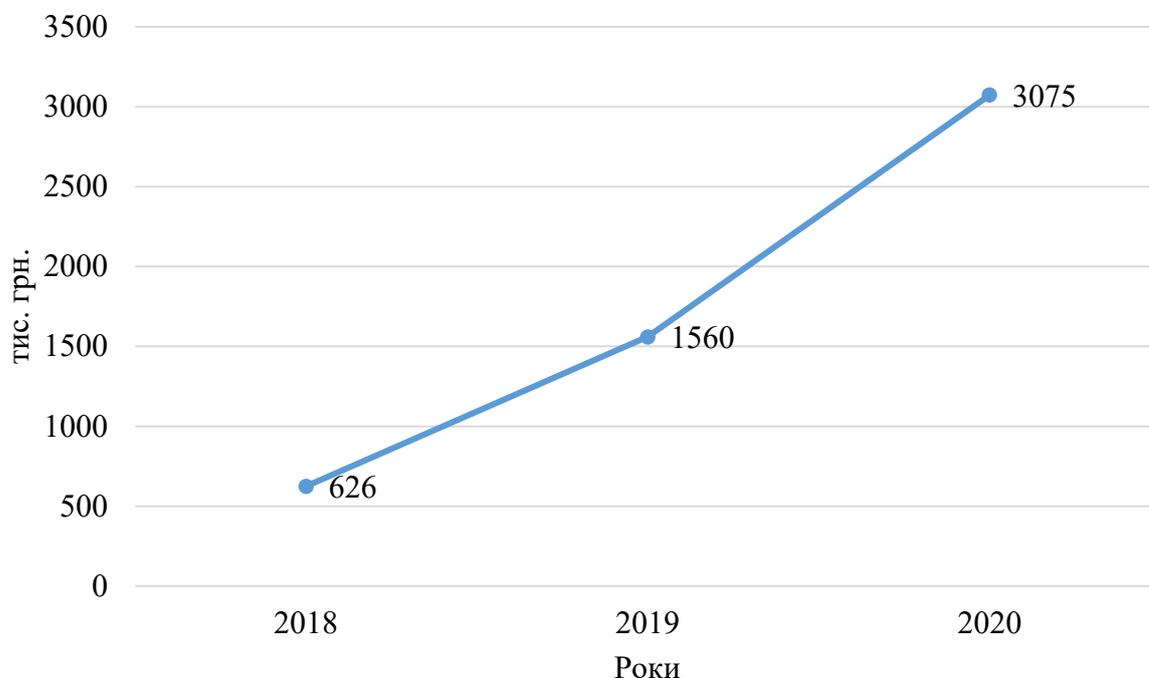


Рисунок 2.10 – Динаміка чистого прибутку ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» у 2018-2020 рр.

Працівники ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» стали працювати більш ефективніше, що позитивно відобразилося на фінансових результатах роботи товариства. У 2020 р. продуктивність праці одного працівника склала 10867,3 тис.грн./особу, що на 5081,97 тис. грн./особу або 87,84 % більше від 2018 р. та на 3981 тис. грн. або 57,81 % більше за 2019 р. На ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» покращуються постійно умови праці, підвищується рівень заробітної плати, автоматизуються бізнес-процеси, що позитивно впливає і на продуктивність праці працівників.

Середньомісячна заробітна плата працівника за 2018-2020 рр. зросла з 10,28 тис. грн. до 12,5 тис. грн. На ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» щороку

підвищується заробітна плата виходячи з економічних реалій та фінансових результатів роботи товариства.

Рентабельність продажу у 2020 р. складає 2,21 %, що на 0,72 % вище за 2018 р., але на 0,55 % менше від 2019 р. Це свідчить про деяке зменшення ефективності продажу товариства, що пов'язано зі зростанням витрат. Одиниця виручки у 2020 р. почала забезпечувати ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» менший рівень прибутку, а ніж в 2019 р. Рентабельність активів у 2020 р. склала 10,46 %, що на 4,06 % більше за 2018 р., але на 2,26 % менше від 2019 р. Отже, показники рентабельності вказують на зниження ефективності використання ресурсів ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ».

Таким чином, ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» є вітчизняним підприємством, яке займається оптовою та роздрібною реалізацією продукції для землеробства. До асортименту, який пропонує ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» своїм клієнтам належить: посівний матеріал, мікродобрива, інокулянти, засоби захисту рослин, біопрепарати, родентициди. Головний офіс товариства знаходиться у Полтаві, а складські приміщення також у Київській та Львівській області, що дозволяє успішно реалізовувати продукцію по всій території країни. Організаційна структура управління ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» є лінійно-функціональною. Вищим органом управління є загальні збори учасників, виконавчим органом управління – директор. Ревізійна комісія виконує контролюючі функції за виконавчим органом управління. Протягом ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» вдається нарощувати обсяги своєї діяльності та підвищувати прибуток. Зокрема, розмір чистого доходу від реалізації продукції склав 108673 тис. грн., а обсяг чистого прибутку – 3075 тис. грн. Обидва значення є рекордними за час функціонування ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ». Серед негативних змін слід відзначити зростання витрат товариства, а також зниження ефективності використання ресурсів. Про останнє свідчать негативні зміни показників рентабельності.

В сучасному досить конкурентоздатному ринку високої ефективності досягають лише ті підприємства, яка мають ефективно налагоджений маркетинг. Тому далі надамо характеристику провадження маркетингу на ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ».

2.4. Стан охорони праці на підприємстві

Вимоги до виробництва, транспортування, торгівлі, зберігання, застосування, утилізації, знищення та знешкодження пестицидів і агрохімікатів визначені Законом України «Про пестициди і агрохімікати».

Основними способами запобігання отруєнням пестицидами та мінеральними добривами є:

- дотримання норм, правил та інструкцій з охорони праці та техніки безпеки;
- використання засобів колективного та індивідуального захисту;
- суворе дотримання кількості обробок посівів та норм витрат хімікатів;
- проведення хімічних обробок на достатній відстані від населених пунктів, місць утримання худоби та джерел водопостачання;
- дотримання термінів останньої обробки посівів перед збиранням врожаю;
- використання лише дозволених та досліджених препаратів.

Використання пестицидів (у тому числі високотоксичних) у гранульованій формі може мати позитивні результати для покращення умов праці.

Особи, які займаються діяльністю, пов'язаною з транспортуванням, зберіганням, застосуванням або торгівлею пестицидами і мінеральними добривами, повинні отримати дозвіл (посвідчення) на право роботи з пестицидами і мінеральними добривами. До роботи з пестицидами та мінеральними добривами допускаються особи, які не мають протипоказань за станом здоров'я та пройшли медичний огляд (на початку роботи та під час

періодичних оглядів під час роботи); до роботи з пестицидами не допускаються жінки віком до 18 років, вагітні та жінки, які годують груддю.

Персонал, який працює з пестицидами, проходить щорічне навчання та інструктаж з охорони праці. Тривалість робочого часу при роботі з небезпечними пестицидами 1 і 2 класу небезпеки становить чотири години (дві додаткові години для виконання робіт, не пов'язаних з пестицидами) і шість годин для небезпечних пестицидів 3 і 4 класу небезпеки.

Важливим заходом для запобігання отруєнь є дотримання безпечних умов входу в зони застосування пестицидів. Працівникам дозволяється перебувати в місцях застосування пестицидів протягом семи днів для ручних операцій і трьох днів для механізованих операцій.

Операції з пестицидами та мінеральними добривами повинні бути максимально механізовані. Вони проводяться з використанням ЗІЗ, а багато операцій виконуються з використанням протигазів і респіраторів.

Пестициди та мінеральні добрива слід зберігати в окремих будівлях. Хімічні кормові консерванти, кормові добавки, фарби, лаки та харчові продукти не повинні зберігатися разом.

Пестициди слід зберігати в оригінальній тарі (наприклад, бочках, каністрах, бідонах, скляних пляшках, коробках). Всі види тари повинні бути промарковані із зазначенням назви продукту, номінального відсоткового вмісту діючих речовин, групи пестицидів, символу небезпеки, ваги нетто та позначки "вогнебезпечний" або "вибухонебезпечний" (якщо продукт має відповідні характеристики). До кожної пакувальної одиниці мають бути додані рекомендації щодо використання. Контейнери з сильнодіючими отруйними та отруйними речовинами повинні мати етикетку із зображенням черепа з перехрещеними кістками і наступним текстом: «Обережно. Отрута!». Текст повинен бути наступним.

Будь-які пролиті або розсипані речовини необхідно негайно прибрати і знешкодити. Для цього в складському приміщенні повинні бути в наявності хлорне вапно, кальцинована сода або інші нейтралізуючі засоби.

Пестициди та сільськогосподарську продукцію перевозять у справних, герметичних контейнерах у спеціально обладнаних транспортних засобах під

наглядом відповідальної особи. Не можна перевозити разом з іншими вантажами або харчовими продуктами.

Перед початком роботи на фермі все обладнання, яке буде використовуватися, випробовується у воді для перевірки терміну його служби, положення робочого органу, витрати рідини тощо. На корпус машини наноситься напис про необхідність використання ЗІЗ. Такі машини повинні бути обладнані баком з водою для миття рук.

Обприскування вентиляторними та штанговими тракторними обприскувачами проводять при швидкості вітру не більше 4 м/с, з максимальним рухом агрегату проти вітру та на відстані не менше 300 м від житлових кварталів, джерел водопостачання, місць масового відпочинку та зон ручного догляду за рослинами.

Робочі розчини готують у спеціалізованих розчинних агрегатах та на насипах з бетонним або бітумним покриттям на відстані не менше 500 м від житлових і громадських будівель, ферм, джерел водопостачання та рибальських пляжів.

Заправляти обприскувач слід за закритими дверима (щоб уникнути засмічення форсунки), використовуючи герметичний шланг і відфільтрувавши будь-яку сторонню рідину. Сидіння водія трактора повинно бути повністю засклеєне і закрито під час внесення пестицидів.

Знаки безпеки та попереджувальні написи (наприклад, "Виконується внесення пестицидів!") повинні бути розміщені на видному місці навколо оброблюваної ділянки. Вони повинні бути видалені в кінці періоду карантину.

Бджолині сім'ї вивозять з території, що підлягає обприскуванню, щонайменше за 5 км і повертають назад протягом 1-7 днів, залежно від використовуваного хімікату (конкретні умови вказані у відповідних інструкціях до продукту).

Роботи на оброблених пестицидами ділянках слід відновлювати лише через певний проміжок часу (1-60 днів), який визначається фізико-хімічними властивостями використаного пестициду. Випас худоби поблизу оброблених пестицидами ділянок буде дозволено через 25 днів (необхідно враховувати термін, зазначений у спеціальних інструкціях із застосування).

Авіаційне застосування пестицидів буде дозволено лише там, де наземне обладнання недоступне, в районах зі швидкістю вітру не більше 4 м/с (для зменшення стирання препарату) і на відстані не більше 2 км від населених пунктів. У межах 5 км від населених пунктів, рибогосподарських водойм, джерел питної води, зон вирощування харчових культур, що не піддаються термічній обробці (наприклад, цибуля, петрушка, селера, щавель, горох, кріп, помідори, огірки, фруктові дерева, полуниця), тваринницьких ферм, птахофабрик та колоній медоносних бджіл у фіксованих місцях.

Якщо ці умови не виконуються, обприскування з повітря не можна проводити.

Обробка насіння повинна бути максимально механізована. Обробка насіння ручними лопатами заборонена. Слід використовувати лише напівсухі та вологі методи обробки та відповідне обладнання.

Протруєння насіння проводять у спеціально обладнаних приміщеннях і на спеціально обладнаних ділянках зерносховищ, розташованих на відстані не ближче 500 м від житлових будинків, притулків для тварин і джерел водопостачання. Приміщення повинні мати пофарбовані стіни без тріщин і належну вентиляцію. Насіння обробляється, вивантажується та пакується в мішки з увімкненою механічною витяжною системою. Насіння пакують у мішки та висаджують за допомогою механізму.

Після посіву залишки протруєного насіння зберігають на складі і за потреби продають іншим господарствам для посіву. Його не можна змішувати з іншим насінням, доставляти в зерносховища, вживати в їжу або використовувати в якості корму для худоби/птиці. Будь-яка обробка (наприклад, миття, варіння) не видалить залишки протруєника. Проковтування таких зерен може спричинити серйозне отруєння або навіть смерть. Розкидане насіння слід зібрати і спалити або закопати.

Як і у випадку з мінеральними добривами, при використанні аміаку на водній основі необхідно дотримуватися особливих запобіжних заходів. Аміачні вантажівки повинні бути оснащені заземлювальним обладнанням. Резервуари для зберігання повинні бути пофарбовані в яскраві кольори (щоб

запобігти нагріванню і вибуху під впливом сонячного випромінювання). Регулярно перевіряйте їх герметичність, стан запірних пристроїв і з'єднань.

Кузови, баки, контейнери та робочі органи розкидачів добрив і транспортних засобів після закінчення роботи миють і ополіскують, а після роботи з пестицидами наносять нейтралізуючий засіб (25% розчин хлорного вапна) і залишають на 40-50 хвилин перед змиванням.

Забруднену пестицидами землю знезаражують хлорним вапном і перекопують.

Дотримання режиму харчування, складу їжі та правил особистої гігієни має важливе значення для запобігання отруєнь хімічними речовинами. Токсичні речовини легше всмоктуються в кров, коли в шлунку немає їжі, тому перед роботою з хімікатами важливо передбачити рідку дієту (рідини сприяють виведенню отрут з організму). Їжа повинна містити речовини, які мають обволікаючі властивості і перешкоджають всмоктуванню отрут (наприклад, крохмаль, желатин). Не пийте, не паліть і не їжте під час роботи з хімікатами.

Після роботи з пестицидами або мінеральними добривами приймайте душ.

Переконайтеся, що місця для відпочинку, прийому їжі та води знаходяться на відстані не більше 200 м від місць застосування пестицидів (в ізольованих приміщеннях).

Дотримання вимог охорони праці та відповідного режиму роботи забезпечить догляд за посівами без отруєнь, професійних захворювань, травм і нещасних випадків.

Висновок до розділу 2.

Таким чином в другому розділі роботи були розглянуті організаційно-правові засади діяльності об'єкту дослідження, виявлені проблеми та перспективи його функціонування на ринку, а також проаналізовано основні економічні та фінансові показники діяльності. Оскільки діяльність підприємства є прибутковою, зроблений висновок про доцільність роботи в майбутньому.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ»

3.1. Оцінювання інвестиційної привабливості ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ»

Для оцінювання інвестиційної привабливості підприємства використаємо метод розрахунку інтегрального коефіцієнта, розглянутий у п. 1.3

Щодо складу показників, що включаються до описаної моделі, то багато вчених вважають, що підхід, заснований на аналізі фінансового стану компанії, є простим і корисним. Цей підхід дає комплексну оцінку поточного стану підприємства. Однак така оцінка не відображає розвиток діяльності аналізованої компанії чи перспективи її покращення. Інвесторів цікавлять не минулі або поточні показники, а результати, які вони очікують отримати від компанії в майбутньому.

Проведемо розрахунки за кожною складовою інтегрального коефіцієнта інвестиційної привабливості підприємства.

Таблиця 3.1 – Методика обчислення показників майнового стану

Показник	Розрахунок	Зміст
Сума господарських коштів, що їх підприємство має у розпорядженні	підсумок балансу	Дає загальну вартісну оцінку активів, які перебувають на балансі підприємства. Зростання цього показника свідчить про збільшення майнового потенціалу підприємства.
	(ф. 1 р. 1300)	
Коефіцієнт зносу основних засобів	відношення зносу основних засобів до первісної вартості основних засобів	Характеризує частку зношених основних засобів у загальній їх вартості. Позитивним є зменшення значення показника.
	ф. 1 р. 1012/ ф. 1 р. 1011	
Коефіцієнт придатності основних засобів	відношення залишкової вартості основних засобів до первісної	Показує, яка частина основних фондів придатна для експлуатації в процесі господарської діяльності.
	ф. 1 р. 1010/ ф. 1 р. 1011	

Продовження таблиці 3.1

Показник	Розрахунок	Зміст
Коефіцієнт оновлення	відношення первісної вартості основних засобів, що надійшли за звітний період, до первісної вартості основних засобів, наявних на балансі підприємства на кінець звітного періоду	Показує, яку частину від наявних на кінець звітного періоду становлять нові основні засоби.
	ф.5 р.260 (гр.5)/ф.1 р.1011 (к. р.)	
Коефіцієнт вибуття	відношення первісної вартості основних засобів, що вибули за звітний період, до первісної вартості основних засобів, наявних на балансі підприємства на початок звітного періоду	Показує, яка частина основних засобів вибула за звітний період.
	ф.5 р.260 (гр.8)/ ф.1 р.1011 (п. р.)	
Частка основних засобів в активах	відношення залишкової вартості основних засобів до загальної суми активів	Динаміка зменшення показника протягом певного періоду є позитивною в умовах стабільного або зростаючого обсягу виробництва.
	ф.1 р. 1010/ ф.1 р. 130029	
Коефіцієнт мобільності активів	Співвідношення оборотних та необоротних активів підприємства	Характеризує рівень мобільності активів підприємства, його підвищення є позитивним фактором.
	ф.1 р. 1195/ ф.1 р. 1095	

Таблиця 3.2 – Розрахунок нормованих показників майнового стану ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» за 2018-2020 рр.

Найменування показника	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Нормативне значення	Нормований одиничний показник		
					2018 рік	2019 рік	2020 рік
Сума господарських коштів, що їх підприємство має у розпорядженні, тис. грн.	13314,0	16619,0	29287,0	29287,0	0,455	0,567	1,0
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,590	0,531	0,683	0,2	0,339	0,377	0,293
Коефіцієнт придатності основних засобів	0,410	0,469	0,317	0,5	0,819	0,938	0,633
Коефіцієнт оновлення	0,461	0,094	0,454	0,1	4,606	0,943	4,537
Коефіцієнт вибуття	0,001	0,000	0,000	0,1	0,010	0,000	0,000
Частка основних засобів в активах	0,256	0,204	0,273	–	–	–	–
Коефіцієнт мобільності активів	2,901	3,905	2,668	–	–	–	–
Блочний інтегральний показник					1,246	0,565	1,293

Сума господарських засобів, що перебувають у розпорядженні підприємства, дає загальну оцінку активів на балансі підприємства; протягом всього досліджуваного періоду відбулося зростання цього показника, що свідчить про збільшення майнового потенціалу підприємства.

Коефіцієнт зносу основних засобів характеризує частку вартості основних засобів, яку було списано на витрати виробництва в попередніх періодах. Тенденція до зменшення цього показника позитивно впливає на діяльність підприємства. Він у 2019 році порівняно з 2018 роком зменшився на 10,1%, а у 2020 році та порівняно з 2019 роком збільшився на 28,7%. Дана тенденція є негативною в діяльності підприємства. Крім того, рівень зношеності основних фондів підприємства залишається на досить високому рівні.

Відповідно до динаміки коефіцієнта придатності спостерігається повільна тенденція до зменшення, тобто з кожним роком діяльності підприємства устаткування менш придатне до використання.

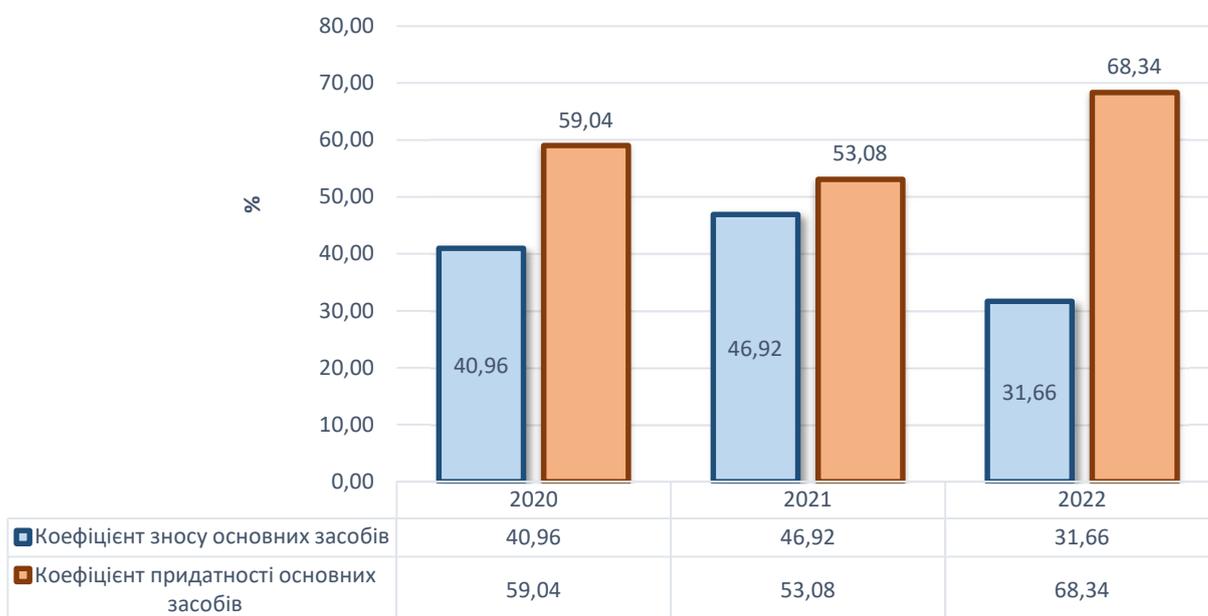


Рисунок 3.1 – Динаміка показників стану основних засобів
ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» за 2018-2020 рр.

Значення коефіцієнта оновлення основних засобів у 2018 та 2020 рр. свідчить про суттєвий темп заміни застарілого обладнання на підприємстві, що з кожним роком все більш виходить з строю і оновлюється. Коефіцієнт оновлення у період 2018-2020 рр. зменшився від 0,461 грн./грн. до 0,454 грн./грн., а коефіцієнт вибуття при цьому складав майже нульове значення, що свідчить про прискорене вибуття застарілого обладнання та процесу оновлення устаткування.

Коефіцієнт вибуття відображає питому вагу основних засобів, виведених із експлуатації протягом року. На досліджуваному підприємстві даний показник складає майже нульове значення, що свідчить про той факт, що основні засоби майже не вибувають протягом цих трьох років.

Частка необоротних активів в активах майже не змінюється і не має тенденції до зниження, що свідчить про стабільне виробництво.

Коефіцієнт мобільності активів характеризує мобільність активів компанії, позитивним фактором є збільшення у 2019 році, але у 2020 році спостерігається зниження цього показника.

Таблиця 3.3 – Методика обчислення показників фінансової стійкості підприємств

Показник	Розрахунок	Зміст
Коефіцієнт автономії	Відношення власного капіталу підприємства до підсумку балансу $\text{ф1 p.1495} / \text{ф1 p.1900}$	Показує питому вагу власного капіталу в загальній сумі засобів, авансованих у його діяльність нормативне значення $> 0,5$
Коефіцієнт співвідношення власних і залучених коштів	відношення власного капіталу до позикових і залучених джерел $\text{ф1 p. 1495} / (\text{p.1595} + \text{p.1695} + \text{p.1700})$	Показує, скільки одиниць власних коштів припадає на кожну одиницю позикових і залучених нормативне значення > 1
Коефіцієнт фінансової стійкості	відношення суми власного капіталу і довгострокових зобов'язань до підсумку балансу $\text{ф1 (p.1495+p.1595)} / \text{ф1 p.1900}$	Показує, яку частку активів підприємство здатне фінансувати за рахунок власного капіталу і капіталу, залученого на довгостроковій основі і свідчить про його здатність залишатися платоспроможним в довгостроковій перспективі.
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Відношення власного оборотного капіталу підприємства до власних джерел фінансування $\text{ф1(p.1195 - p.1695)} / \text{ф1 p.1495}$	Показує, яка частина власного оборотного капіталу перебуває в обороті, тобто у тій формі, яка дає змогу вільно маневрувати цими коштами, а яка капіталізована.

Продовження таблиці 3.3

Показник	Розрахунок	Зміст
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	Відношення власного оборотного капіталу підприємства до оборотних активів	Показує рівень фінансування оборотних активів за рахунок довгострокових джерел фінансових ресурсів.
	$\phi 1(p.1195 - p.1695) / \phi 1 p.1195$	

Таблиця 3.4 – Розрахунок нормованих показників фінансової стійкості ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» за 2018-2020 рр.

Найменування показника	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Нормативне значення	Нормований одиничний показник		
					2018 рік	2019 рік	2020 рік
Коефіцієнт автономії	0,785	0,720	0,744	0,5	1,569	1,441	1,488
Коефіцієнт співвідношення власних і залучених коштів	3,644	3,644	2,908	1	3,644	3,644	2,908
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,785	0,720	0,744	0,6	1,308	1,201	1,240
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,673	0,717	0,634	0,5	1,347	1,434	1,267
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	0,710	0,710	0,648	0,1	7,104	7,104	6,482
Блочний інтегральний показник					14,972	14,824	13,385

Коефіцієнт автономії показує частку власного капіталу в загальній сумі капіталу. Він показує співвідношення власного капіталу до коштів, залучених для його діяльності. Значення за 2018 рік у 1,5 рази вище за нормативне значення. Протягом наступних років дане значення дещо зменшувалось, але не критично, залишаючись на досить високому рівні, значно перевищуючи нормативне значення.

Коефіцієнт співвідношення власного та залученого капіталу показує, скільки одиниць власного капіталу припадає на кожну одиницю залучених або запозичених коштів. Протягом всього аналізованого періоду значення даного показника значно перевищує нормативне значення.

Коефіцієнт фінансової стійкості показує, що у 2020 році співвідношення загальних активів, які компанія може фінансувати в довгостроковій перспективі за рахунок власного капіталу та залучених коштів, становило

0,744. Тенденції до збільшення чи зменшення значення цього коефіцієнта за роками не спостерігається.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу показує, що у 2020 році 63,4% оборотного капіталу компанії перебувало в обігу, тобто не у формі, яка дозволяє вільно маніпулювати цими коштами. Тенденції до збільшення чи зменшення значення цього коефіцієнту протягом років не спостерігається.

Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами показує, що рівень фінансування оборотних активів довгостроковими фінансовими ресурсами у 2020 році становив 0,648. І хоч даний показник на даному етапі значно вищий за нормативне значення, проте спостерігається тенденція до його зниження.

На основі розрахованих показників фінансової стійкості можна сказати, що підприємство загалом має задовільний фінансовий стан, оскільки більшість коефіцієнтів знаходяться в межах допустимих значень, а є значно вищий за нормативний рівень (коефіцієнт автономії, коефіцієнт маневреності власного капіталу, коефіцієнт фінансового ризику тощо).

Таблиця 3.5 – Методика обчислення показників ліквідності підприємств

Показник	Розрахунок	Зміст
Коефіцієнт покриття	відношення оборотних активів до поточних зобов'язань підприємства	Показує достатність ресурсів підприємства, які можуть бути використані для погашення його поточних зобов'язань. Нормативне значення >1,5-2,5
	$\phi 1 \text{ p.1195} / \phi 1 \text{ p.1695}$	
Коефіцієнт швидкої ліквідності	відношення найбільш ліквідних оборотних активів (грошових засобів та їх еквівалентів, поточних фінансових інвестицій та дебіторської заборгованості) до поточних зобов'язань підприємства	Характеризує платіжні можливості підприємства щодо сплати поточних зобов'язань за умови своєчасного проведення розрахунків з дебіторами. Нормативне значення >0,6-0,8.
	$\phi 1(\text{p.1195} - \text{p.1110} - \text{p.1110}) / \phi 1 \text{ p.1695}$	
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	відношення грошових засобів та їхніх еквівалентів і поточних фінансових інвестицій до поточних зобов'язань	Показує, яка частина боргів підприємства може бути сплачена негайно. Нормативне значення >0,2-0,35
	$\phi 1(\text{p.1160} + \text{p.1165}) / \phi 1 \text{ p.1695}$	

Таблиця 3.6 – Розрахунок нормованих показників ліквідності ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» за 2018-2020 рр.

Найменування показника	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Нормативне значення	Нормований одиничний показник		
					2018 рік	2019 рік	2020 рік
Коефіцієнт покриття	3,453	2,847	2,842	1,5	2,302	1,898	1,895
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,969	0,707	0,684	0,6	1,614	1,179	1,141
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,116	0,130	0,105	0,2	0,581	0,652	0,526
Блочний інтегральний показник					1,499	1,243	1,187

Коефіцієнт покриття щороку є вищим за порогове значення (1,5-2,5) і свідчить про те, що підприємство має достатньо коштів для покриття своїх поточних зобов'язань. Проте має місце на зниження його рівня, наближаючись до мінімально допустимого рівня.

Коефіцієнт швидкої ліквідності свідчить про нормальну здатність підприємства погашати свої поточні зобов'язання (вище 0,6) за умови своєчасного проведення розрахунків з дебіторами в аналізованому році. Але, так само, як і в динаміці коефіцієнту покриття, спостерігається чітка тенденція до швидкого зниження його значень, швидкими темпами наближаючи до критичного рівня. Даний момент є негативним в діяльності підприємства.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує, що 105% заборгованості компанії підлягає негайному погашенню у 2020 році. Значення цього коефіцієнта за аналізований рік не відповідає нормативному значенню (>0,2-0,35). Крім того спостерігається погіршення значення цього коефіцієнта порівняно з 2019 роком.

В цілому аналіз отриманих результатів свідчить про задовільний фінансовий стан підприємства, оскільки більшість розрахованих показників відповідає нормативному значенню, проте вони, на жаль, мають негативну динаміку, що свідчить про погіршення ситуації, що склалася на ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ».

Таблиця 3.7 – Методика обчислення показників прибутковості підприємств

Показник	Розрахунок	Зміст
Рентабельність капіталу	відношення чистого прибутку до середньорічної вартості капіталу ф2 р.2350 або р.2355 // ф1(р.1300 (гр.3) + р.1300 (гр.4)) / 2	Свідчить про ефективність використання всього майна підприємства.
Рентабельність власного капіталу	відношення чистого прибутку до середньорічної вартості власного капіталу ф2 р.2350 або р.2355 / ф1(р.1495 (гр.3) + р.1495 (гр.4)) / 2	Показує ефективність використання власного капіталу
Рентабельність реалізованої продукції	Відношення валового прибутку до собівартості реалізованої продукції ф2 р.2090 або р.2095 / ф2р.2050	Показує ефективність виробництва і реалізації продукції підприємства.
Рентабельність продажу	відношення чистого прибутку до чистої виручки від реалізації ф2 р.2350 або р.2355 / ф2 р.2000	Показник, який показує, скільки прибутку припадає на одиницю реалізованої продукції.

Таблиця 3.8 – Розрахунок нормованих показників прибутковості ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» за 2018-2020 рр.

Найменування показника	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Нормативне значення	Нормований одиничний показник		
					2018 рік	2019 рік	2020 рік
Рентабельність капіталу	0,064	0,127	0,105	0,14	0,457	0,908	0,747
Рентабельність власного капіталу	0,068	0,139	0,182	0,2	0,342	0,696	0,911
Рентабельність реалізованої продукції	0,140	0,147	0,131	1	0,140	0,147	0,131
Рентабельність продажу	0,015	0,028	0,022	0,3	0,049	0,092	0,074
Блочний інтегральний показник					0,247	0,461	0,466

Коефіцієнт рентабельності капіталу показує, наскільки ефективно використовуються всі активи компанії. Протягом багатьох років цей коефіцієнт не мав тенденції до зростання чи зменшення, але спільним є невідповідність його рівня мінімально допустимому. І хоч у 2020 році він становив 0,105, що у 1,64 раби вище за значення на початок аналізованого періоду, все ж його значення залишається доволі низьким.

Рентабельність власного капіталу показує, наскільки ефективно використовується власний капітал компанії. Значення цього коефіцієнта має тенденцію до зростання протягом останніх трьох років, проте, незважаючи на той факт, що його максимальне значення досягається у 2020 році і складає 0,182, воно все ще залишається нижче допустимого.

Рентабельність реалізованої продукції показує ефективність виробництва та реалізації власної продукції. У 2020 році він становив 0,131. В останній рік значення цього коефіцієнта знижилось, що свідчить про зниження ефективності виробництва.

Коефіцієнт рентабельності продажів – це показник котрий відображає, скільки прибутку припадає на одиницю реалізованої продукції; у 2020 році він становив 0,022. Чітко вираженої тенденції до зростання чи зменшення значення цього коефіцієнта за роками не спостерігається.

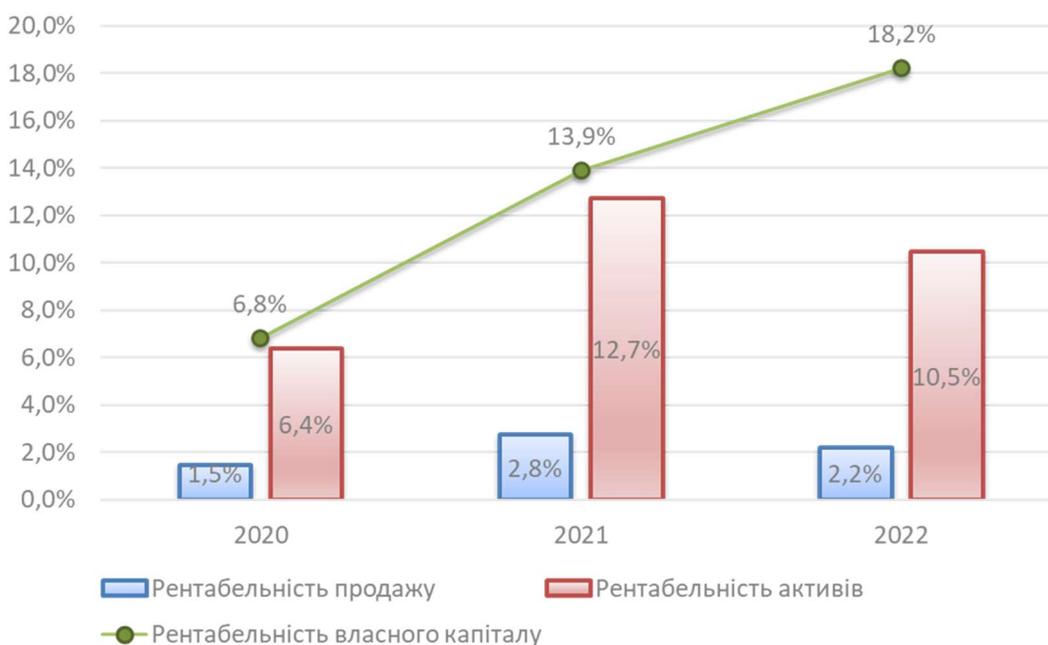


Рисунок 3.2 – Динаміка показників прибутковості ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» за 2018-2020 рр.

В цілому можна говорити, що діяльність підприємства є ефективною, оскільки підприємство перебуває у прибутковій зоні діяльності. Водночас, її рівень є недостатнім для забезпечення інвестиційної привабливості.

Основні показники ділової активності ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» наведені у табл. 3.10.

Таблиця 3.9 – Показники ділової активності підприємств

Показник	Розрахунок	Зміст
Коефіцієнт оборотності активів	відношення чистої виручки від реалізації до середньорічної вартості активів	Характеризує ефективність використання підприємством усіх наявних у нього ресурсів незалежно від джерел їх залучення.
	$\text{ф2 р.2000} \div \text{ф1(р.1300(гр.3) + \text{р.1300(гр.4)})} / 2$	
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	відношення чистої виручки від реалізації до середньорічного розміру дебіторської заборгованості	Показує, скільки разів за рік обернулися кошти, вкладені в розрахунки, тобто скільки разів ця заборгованість утворюється та погашається протягом року.
	$\text{ф2 р.2000} \div \text{ф1((р.1125 \div \text{р.1155) гр.3} + \text{(р.1120 \div \text{р.1155) гр.4})} / 2$	
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	розраховується як відношення собівартості реалізованої продукції (робіт, послуг) до середньорічної величини кредиторської заборгованості	Показує швидкість обертання кредиторської заборгованості підприємства за період, що аналізується, розширення або зниження комерційного кредиту, що надається підприємству
	$\text{ф2 р.2050} / \text{ф1((р.1610 \div \text{р.1650) гр.3} + \text{(р.1610 \div \text{р.1650) гр.4})} / 2$	
Коефіцієнт оборотності запасів	відношення чистої виручки від реалізації до середньорічного розміру запасів	Показує, як часто обертуються запаси для забезпечення поточного обсягу продажу.
	$\text{ф2 р.2000} \div \text{ф1(р.1100 гр.3} + \text{р.1100 гр.4)} / 2$	
Фондовіддача	відношення чистої виручки від реалізації до середньорічної вартості основних засобів	Характеризує ефективність використання основних засобів і показує скільки отримано виручки на одиницю вкладених основних засобів.
	$\text{ф2 р.2000} / \text{ф1(р.1010 гр.3} + \text{р.1010 гр.4)} / 2$	
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	Відношення чистої виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) до середньорічної величини власного капіталу підприємства	Показує ефективність використання власного капіталу підприємства.
	$\text{ф2 р.2000} / \text{ф1(р.1495(гр.3) + \text{р.1495(гр.4)})} / 2$	

Таблиця 3.10 – Розрахунок нормованих показників ділової активності ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» за 2018-2020 рр.

Найменування показника	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Нормативне значення	Нормований одиничний показник		
					2018 рік	2019 рік	2020 рік
Коефіцієнт оборотності активів	4,307	4,601	4,735	0,3	14,36	15,34	15,78
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	21,471	27,403	32,057	3	7,157	9,134	10,69
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	17,780	18,329	17,347	2	8,890	9,165	8,674
Коефіцієнт оборотності запасів	7,583	8,069	8,322	8	0,948	1,009	1,040
Фондовіддача	11,698	11,322	12,029	3	3,899	3,774	4,010
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	5,684	6,143	6,437	8	0,710	0,768	0,805
Блочний інтегральний показник					5,994	6,531	6,833

Коефіцієнт оборотності активів показує ефективність використання всіх наявних ресурсів, незалежно від джерел їх формування. Його максимальне значення припадає на 2020 рік і становить 4,735, що більш ніж у 15,5 разів перевищує мінімально допустимий рівень. Протягом останніх років значення цього коефіцієнта має тенденцію до зростання, що свідчить про підвищення ефективності використання підприємством своїх ресурсів.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості показує, що у 2020 році кошти, розміщені в заборгованості покупців та інших дебіторів, оберталися протягом року 32,057 разів, тобто ця заборгованість створювалася та сплачувалася більш ніж 32 рази протягом року. Значення цього коефіцієнта має тенденцію до зростання, що підтверджує зроблений вище висновок про підвищення ефективності діяльності підприємства в цьому напрямі.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості показує швидкість обороту кредиторської заборгованості підприємства за аналізований період. У 2018 році його значення складало 17,78, у 2019 році – 18,329 та 17,347 у 2020 році. Таким чином явно виражена тенденція на зростання/зниження даного показника на підприємстві відсутня, проте його

рівень зберігається майже постійним на одному значенні та майже в 9 разів перевищує порогове значення.

Коефіцієнт оборотності запасів показує, що у 2020 році запаси оберталися та покривали поточні продажі з частотою 8,322. На підприємстві явно виражена тенденція щодо зростання значення даного показника, що свідчить про підвищення ефективності роботи підприємства за даним напрямком.

Фондовіддача характеризує ефективність використання основних засобів і показує, скільки доходу генерується на одиницю вкладених основних засобів. У 2020 році цей коефіцієнт становив 12,029, досягши таким чином максимального значення за аналізований період. Чітко вираженої тенденції до зростання чи зменшення значення цього показника за роки не спостерігається.

Коефіцієнт оборотності власного капіталу показує ефективність використання власного капіталу компанії, у 2020 році він становив 6,437. З роками спостерігається тенденція до зростання значення цього коефіцієнта, проте воно відбувається недостатньо швидкими темпами, оскільки менше критично допустимого рівня.

Для кожної групи фінансових показників було розраховано підсумкову блочну оцінку з урахуванням рівної ваги окремих індикаторів. Тепер ми стикаємося з проблемою визначення конкретних ваг для кожної групи показників. Тут ми будемо вважати, що ми є інвесторами і визначатимемо ці значення з урахуванням нашої зацікавленості в діяльності компанії (див. табл. 3.11).

Таблиця 3.11 – Розрахунок інтегрального показника інвестиційної привабливості ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» за 2018-2020 рр.

Найменування показника	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Питома вага	Нормований одиничний показник		
					2018 рік	2019 рік	2020 рік
Показники майнового стану	1,246	0,565	1,293	0,1	0,125	0,057	0,129
Показники фінансової стійкості підприємства	2,994	2,965	2,677	0,15	0,449	0,445	0,402
Показники ліквідності підприємства	1,499	1,243	1,187	0,25	0,375	0,311	0,297

Продовження таблиці 3.11

Найменування показника	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Питома вага	Нормований одиничний показник		
					2018 рік	2019 рік	2020 рік
Показники прибутковості підприємства	0,247	0,461	0,466	0,4	0,099	0,184	0,186
Показники ділової активності підприємства	5,994	6,531	6,833	0,1	0,599	0,653	0,683
Інтегральний показник інвестиційної привабливості					1,647	1,649	1,697

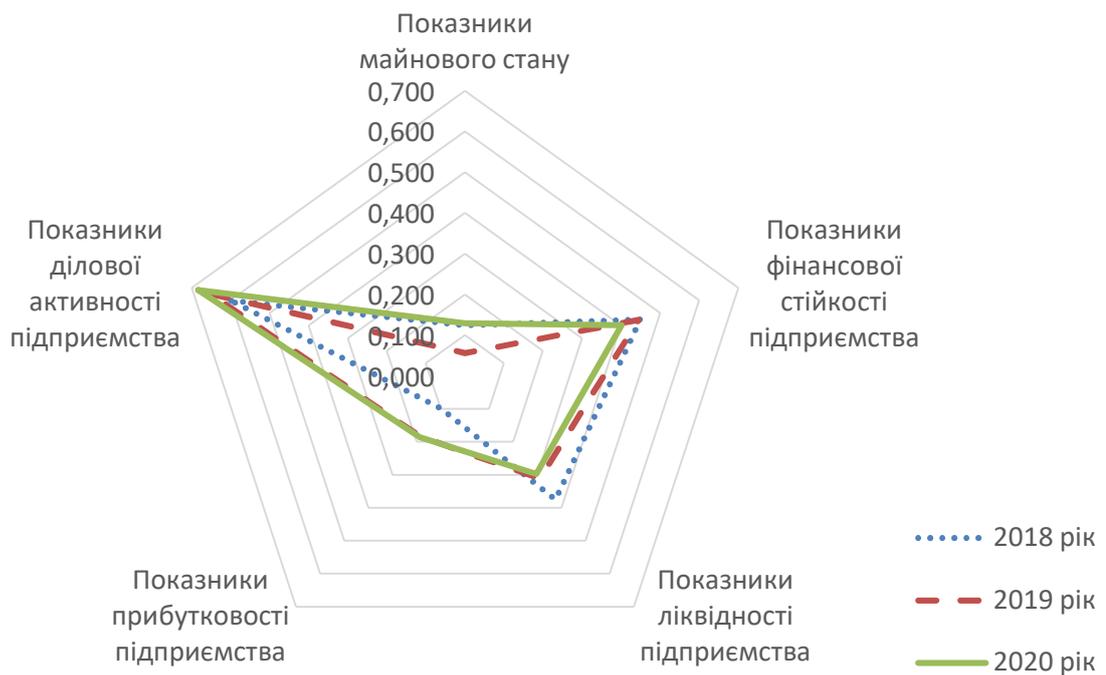


Рисунок 3.3 – Зважені складові інтегрального коефіцієнта інвестиційної привабливості ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» за 2018-2020 рр.

Отримані значення інтегрального коефіцієнта інвестиційної привабливості ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» свідчать про покращення інвестиційної привабливості підприємства: протягом всього періоду значення показника зростає. Проте справедливості раді слід відмітити, що зростання хоч і відбувається стабільно, але досить повільними темпами. Так у 2019 році інтегральний показник інвестиційної привабливості збільшився всього на 0,2% порівняно із значення 2018 року, а у 2020 році приріст склав всього 2,9% відносно значення 2019 року. Середньорічний темп зростання показника склав +1,5%.

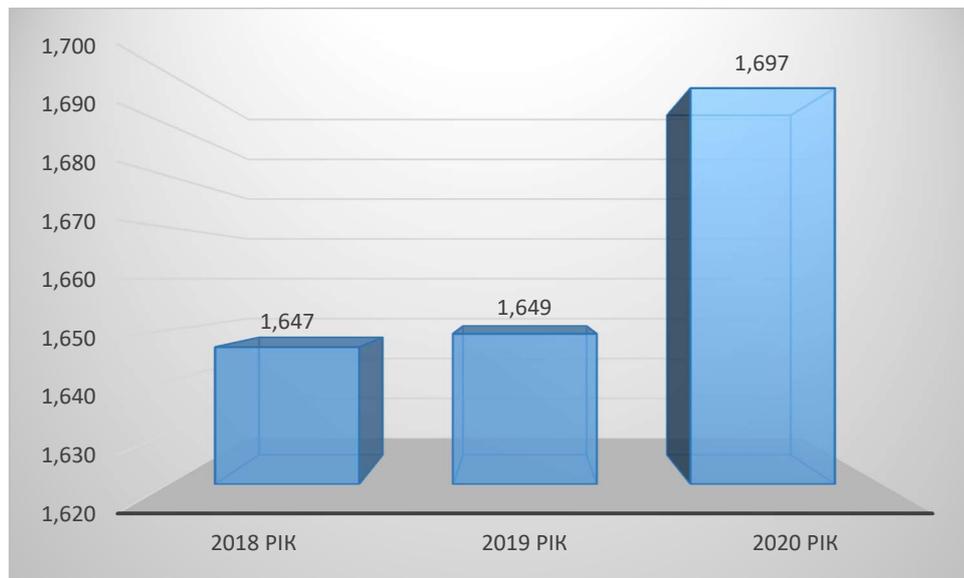


Рисунок 3.4 – Динаміка інтегрального коефіцієнта інвестиційної привабливості ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» за 2018-2020 рр.

3.2. Рекомендації для покращення інвестиційної привабливості ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ»

Основною метою управління інвестиційною привабливістю підприємств є досягнення результатів, які викликать у інвесторів бажання вкладати кошти саме в це підприємство та створюватимуть характеристики діяльності підприємства. Ця мета може бути досягнута лише за умови, що ланцюжок процесів управління інвестиційною привабливістю буде сформований наступним чином:

1. Аналіз наявної та потенційної інвестиційної привабливості підприємства
2. Аналіз поточного стану та потенціалу інвестиційної привабливості підприємств, пошук резервів, виявлення проблем та аналіз ризиків, пов'язаних з управлінням інвестиційною привабливістю
3. Планування заходів щодо підвищення рівня інвестиційної привабливості підприємств
4. Оцінка очікуваних результатів запланованих заходів
5. Реалізація заходів щодо підвищення ефективності управління

інвестиційною привабливістю

6. Контроль за виконанням заходів.

У попередньому розділі було проаналізовано фінансовий стан підприємства ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» за такими напрямками як аналіз майнового стану, Показники фінансової стійкості підприємства, ліквідності, прибутковості та ділової активності підприємства. Також була проведена інтегральна оцінка інвестиційної привабливості підприємства та його представництва. На основі цих даних можна визначити основні проблеми в управлінні інвестиційною привабливістю ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» (рис. 3.5).

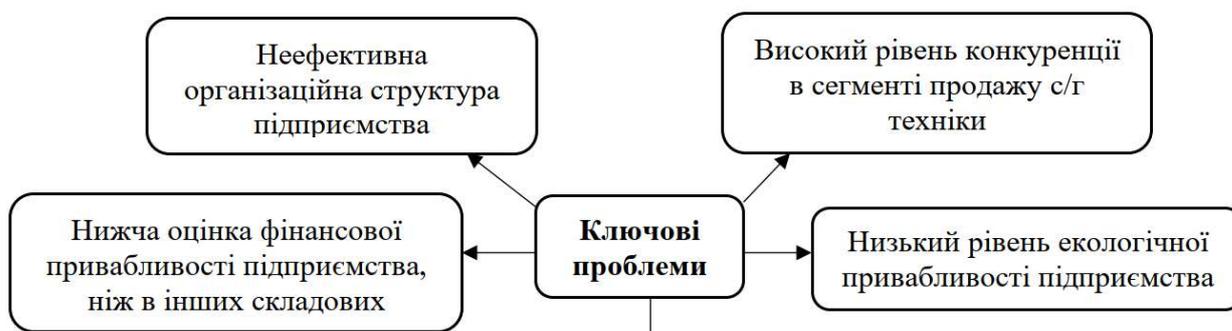


Рисунок 3.5 – Ключові проблеми ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ»

Першою виявленою проблемою є неефективна організаційна структура компанії. Історично склалося так, що підхід працівників до організаційної структури не змінювався з моменту заснування компанії: Всі управлінські повноваження зосереджені у вищого керівництва, що ускладнює та подовжує процес прийняття рішень.

ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» слід розглянути інші варіанти організаційної структури, наприклад, матричну структуру. Представництва не обліковуються окремо, що ускладнює порівняння результатів їхньої діяльності. Це також є проблемою лінійної організаційної структури. Регіональним менеджерам слід надати більше повноважень і відповідальності за роботу представництв.

Наступною проблемою є те, що аналіз основних складових загальної оцінки інвестиційної привабливості ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» показує найнижчі результати за показника стану майна та прибутковості. Варто зазначити, що більшість показників фінансової стійкості та платоспроможності при аналізі фінансового стану відповідають нормативним значенням. Для покращення фінансового стану необхідно вжити заходів щодо збалансування власного та позикового капіталу; ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» має переглянути підхід до планування та прогнозування грошових потоків. Оскільки збільшення прибутковості має найбільший вплив на фінансову стабільність, слід розглянути нові джерела доходу. Це може бути продаж нової продукції, надання нових послуг або освоєння нових ринків тощо. ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» має проблеми з оцінкою своєї фінансової привабливості і потребує постійного моніторингу її рівня та розробки системи ризиків для контролю цього питання в довгостроковій перспективі.

Аналіз конкурентів показує, що ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» не займає лідируючу позицію, хоча є однією з найкращих компаній у своєму регіоні. Значна кількість компаній займається продажем добрив до агропромислового комплексу. В результаті ми виявили, що існує конкуренція не тільки між дистриб'юторами, але й між різними видами продукції. Поширеною є практика, коли виробник надає компанії право продавати певний вид продукції лише за умови, що вона сама постачає цю продукцію. Вирішенням цієї проблеми є постійний моніторинг виробництва нових видів техніки та якнайшвидше оновлення асортименту продукції. На даному етапі ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» може розширити свій асортимент за рахунок машин для переробки певних видів промислової продукції, таких як буряк, лікарські трави, льон та виноград.

Остання проблема здійснення ефективного управління інвестиційною привабливістю ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» - це низький рівень екологічної привабливості підприємства. Попри те, що компанія не здійснює виробничої діяльності, вона все одно має негативний вплив на довкілля, який повинна

прагнути мінімізувати. На сайті ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» в цьому напрямку можна знайти інформацію лише про те, що у 2017 році компанія стала підписантом Глобального договору ООН та поставила перед собою чотири цілі екологічного спрямування:

- Мінімізувати шкідливі викиди в атмосферне повітря від техніки, що застосовується у діяльності компанії та реалізується споживачам;

- Запровадити енергозберігаючі технології та практики раціонального використання різних видів енергії;

- запровадити систему управління відходами та сортування сміття;

- реалізувати програму з озеленення.

Те, що компанія має екологічні цілі - це позитивний аспект, але окрім цього вона повинна здійснювати відповідну діяльність та звітувати про неї. Про досягнення екологічних цілей повинні знати усі стейкхолдери компанії: працівники, постачальники, клієнти, місцева влада та громади. Найкращим способом відобразити свої цілі та прогрес в екологічному напрямку є створення звіту зі сталого розвитку. Його ключові переваги:

- звіт має чітку структуру та визначені метрики, за якими потрібно звітувати (наприклад, згідно стандартів GRI [84]);

- даний звіт можна вважати покращеною версією щорічного звіту, що вимагається від компаній-підписантів Глобального договору ООН;

- в звіті розглядаються не лише екологічна складова діяльності компанії, а і економічна та соціальна (три складові сталого розвитку);

- звіт зі сталого розвитку містить не лише кількісні показники, а і текстові коментарі, ілюстрації та фото, що роблять його зрозумілим, читабельним та цікавим для всіх груп стейкхолдерів;

- існують дослідження, що підтверджують прямий зв'язок між підвищенням інвестиційної привабливості підприємства та публікуванням ним звітів зі сталого розвитку [85].

Висновок до розділу 3.

Отже, на основі результатів аналізу поточного стану управління та потенціалу інвестиційної привабливості підприємства ідентифіковано п'ять ключових проблем ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ». Проаналізовано причини виникнення цих проблем та запропоновано шляхи вирішення. Серед запропонованих вище пропозицій було обрано дві, що матимуть найбільший економічний ефект для підприємства:

– з метою підвищення фінансової привабливості підприємства та збільшення конкурентних переваг в сегменті пропонується розширення асортименту компанії технікою для технічних культур;

– для зменшення нерівномірності в рівнях інвестиційної привабливості представництв та підвищення екологічної привабливості ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» запропоновано запровадити на підприємстві практику з підготовки звітності зі сталого розвитку.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Діяльність майже всіх організацій в економічній сфері так чи інакше пов'язана з інвестиційною діяльністю, яка передбачає будівництво та освоєння нових основних фондів і виробничих потужностей, а також вкладення коштів у матеріальні та нематеріальні активи.

Сучасний економічний розвиток України вимагає вирішення таких питань, як активізація інвестиційного процесу з метою підвищення рівня країни на міжнародній арені, а тому розробка заходів щодо стимулювання інвестиційної діяльності та створення сприятливого інвестиційного клімату є першочерговим завданням.

Водночас необхідно порушити питання залучення інвестицій для підприємств, які відчують брак власного капіталу, використовують застаріле обладнання та технології і не здатні сприяти економічному зростанню. У нинішніх умовах воєнного стану конкуренція за інвестиційні ресурси є надзвичайно жорсткою, і інвестори стоять перед вибором - вкладати чи не вкладати кошти, щоб забезпечити раціональне використання підприємства та реалізувати майбутні прибутки. Тому постає питання про доцільність дослідження існуючих методичних підходів до оцінювання та забезпечення інвестиційної привабливості організацій.

Результати дослідження у кваліфікаційній роботі дозволяють зробити певні висновки.

1. інвестиційна привабливість підприємства - це комплексне поняття, що поєднує в собі багато різних елементів, починаючи від умов функціонування підприємства, комплексної оцінки його діяльності та факторного аналізу і закінчуючи перспективами розвитку підприємства, соціально-психологічними факторами, що виражаються в сукупності умов і характеристик підприємства та цілісною системою показників, що відображають фінансово-економічні цінності. Його слід розуміти як зведений показник можливих рівнів.

В результаті проведеного дослідження ми пропонуємо визначити сутність поняття "інвестиційна привабливість підприємства" у двох аспектах

- як сукупність специфічних характеристик, зокрема фінансово-економічних, соціальних, матеріально-технічних, технологічних, виробничих, ринкових та інших характеристик, які створюють умови для залучення інвестиційних ресурсів та відповідають специфічним вимогам інвесторів

- як складна та інтегрована система показників, здатна оцінити діяльність організацій, що належать до певної галузі, регіону або країни, визначити їх конкурентоспроможність на ринку та перспективи розвитку, а також врахувати задоволення вимог та інтересів інвесторів по відношенню до конкретного підприємства.

Аналіз наукового матеріалу показує, що чинники формування ІПЕ також є дискусійними. На нашу думку, найбільш комплексне дослідження факторів здійснили Ю. Буднікова, Н. Гуляєва та Н. Рябченко. Автори застосували схожий підхід до класифікації факторів і поділили їх на фактори прямого та опосередкованого впливу.

2. інвестиційна привабливість підприємств сприяє їхньому розвитку в ринковому середовищі. Вона повинна формуватися не тільки на рівні підприємства, але й на рівні держави, регіону чи галузі. Це пов'язано з тим, що визначення рівня інвестиційної привабливості підприємства значно полегшує не тільки виявлення факторів, але й підготовку до їх підвищення. Дійсно, на інвестиційну привабливість впливає низка факторів, які необхідно правильно ідентифікувати, проаналізувати та з'ясувати причини їх виникнення для того, щоб компанії забезпечити належний рівень інвестиційної привабливості. При цьому на рішення про інвестування в ту чи іншу компанію та мотивацію інвестора також впливають різні економічні, політичні, виробничі, маркетингові та інші фактори. Як показує практика, інвестори обирають об'єкти інвестування відповідно до власних цілей.

3. оцінка інвестиційної привабливості - це процес, за допомогою якого потенційні інвестори вирішують, чи вкладати кошти в конкретну компанію, беручи до уваги її надійність та потенціал максимізації прибутку. Ступінь привабливості компанії для потенційних інвесторів залежить від стабільності

її бізнесу, її потенціалу до розширення, виходу на нові ринки або зміцнення існуючих позицій.

Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи є товариство з обмеженою відповідальністю «ТАВААГРОІНВЕСТ».

У другому розділі розглянуто стан, проблеми та перспективи функціонування підприємства на ринку, організаційно- правові основи його діяльності, а також проведений аналіз основних економічних та фінансових показників діяльності підприємства.

Зокрема було зазначено, що стан зовнішнього середовища ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» є нестабільним. Негативний вплив на діяльність досліджуваного товариства чинять такі фактори: війна в Україні, тиск конкурентів, зниження платоспроможності клієнтів, знецінення національної валюти. Стан внутрішнього середовища ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» є стабільним, але є слабкі сторони, які слід усувати. Першочергово вони стосуються слабкої організації маркетингу та відсутності спеціалізованого програмного забезпечення для автоматизації його функцій. Створює сприятливі можливості для розвитку ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» те, що воно реалізовує мінеральні добрива аграрним підприємствами, які є важливими для національної економіки України та гарантують продовольчу безпеку країни. Відповідно розвиток аграрного сектору створює існування постійного попиту на продукцію ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ». В значній мірі подальші перспективи функціонування досліджуваного товариства на ринку реалізації мінеральних добрив залежать від завершення війни в Україні.

Показники капіталу ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» демонструють позитивні зміни. Середня вартість сукупного капіталу в 2020 р. зросла на 10864 тис. грн. або 89,87 % порівняно з 2018 р. та на 7996,5 тис. грн. або 53,47 % відносно 2019 р. Таким чином, вартість сукупного капіталу на кінець аналізованого періоду склала 22953 тис. грн. Зростання вартості сукупного капіталу свідчить про розширення господарської діяльності товариства. Також зростає і середня вартість власного капіталу. ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» вдалося за 2018-2020 рр. збільшити середню вартість власного капіталу на 7721,5 тис. грн. або 84,29 %.

ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» вдається протягом всього аналізованого періоду часу збільшувати виручку від реалізації продукції. Так, у 2020 р. вона склала 108673 тис. грн., що на 56605 тис. грн. або 108,71 % вище за 2018 р. та на 39810 тис. грн. або 57,81 % більше від 2019 р. Це свідчить про зростання попиту на продукцію ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ». Товариство є молодим підприємством на ринку, а тому з кожним роком розширює клієнтську базу, що дозволяє збільшувати обсяги продажу продукції.

Кінцевим результатом роботи товариства є чистий прибуток, який демонструє позитивні зміни. У 2020 р. чистий прибуток склав 3075 тис. грн., що вдвічі більше від попереднього року та на вчетверо більше за 2018 р. Зростання чистого прибутку ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» свідчить про підвищення ефективності функціонування товариства.

В третьому розділі роботи розглянуто шляхи забезпечення інвестиційної привабливості ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ».

За даними інтегральної оцінки інвестиційної привабливості ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» можна зробити висновок, що показник у звітному році збільшився на 2,9% у порівнянні з попереднім роком. Причиною даного зменшення стала повільна динаміка та низький рівень показників рентабельності та майнового стану підприємства. Виходячи з цього, механізм управління інвестиційною привабливістю має бути спрямований на мотивацію та цілеспрямоване використання організаційних форм господарювання у виробничій та соціальній сфері. Це здійснюється через формування цілей, завдань, основних функцій управління, принципів функціонування, методів організаційної структури управління, факторів та критеріїв оцінки ефективності управління, що дозволить розкрити відповідні механізми управління інвестиційною привабливістю підприємства.

Механізм управління залученням інвестицій складається з детального комплексу інвестиційних заходів і включає такі елементи: визначення макроекономічних умов інвестиційної діяльності, попередня діагностика внутрішнього середовища підприємства, формування інвестиційної стратегії, формування інвестиційної програми, механізм реалізації інвестиційної програми, механізм координації інвестиційної програми. Аналіз стану

діяльності із залучення інвестицій на ТОВ «ТАВААГРОІНВЕСТ» показав, що не всі принципи діяльності із залучення інвестицій виконуються. Управління залученням інвестицій на підприємствах здійснює плановий відділ, який підпорядковується фінансовому відділу.

Серед чинників та підготовчих заходів щодо залучення інвестицій найбільшої уваги заслуговують фінансово-економічні чинники та підготовчі заходи, які, безперечно, мають найбільший вплив на формування залучення інвестицій на сучасних підприємствах і включають в себе наступне.